КОРОТКА ВЕРСІЯ

ЖІНКИ, ПРОСТІТЬ НАМ!

ЧОЛОВІК І ЖІНКА В
ШЛЮБІ ТА В ЦЕРКВІ
КОРОТКО. ЗРОЗУМІЛО. КОРИСНО.

HANS-JÖRG RONSDORF

ЖІНКИ, ПРОСТІТЬ НАМ!

Коротка версія

Чоловік і жінка в шлюбі та в церкві

Коротко. Зрозуміло. Корисно.

Hans-Jörg Ronsdorf

Друковане видання (німецькою мовою) можна замовити на www.hans-joerg-ronsdorf.de

Ціна 3,80 € плюс поштові витрати.

Німецьке видання є також як електронна книжка Kindle.

4-те видання, листопад 2026 р. (німецьке видання)

Переклад з німецької, 2026 — безкоштовне завантаження на www.hans-joerg-ronsdorf.de

© Hans-Jörg Ronsdorf — усі права застережено.

Albis 6½, 87477 Sulzberg

Верстка: Hans-Jörg Ronsdorf

Контактний e-mail: hj-ronsdorf@t-online.de

ISBN німецького видання 978-3-9820715-6-5

Оформлення обкладинки: Тобіас Штрікер (Tobias Stricker)

Коректура: Ґабріеле Зінгер (Gabriele Singer)

Друк: www.wir-machen-druck.de

Переклад Біблії, використаний у німецькому виданні, якщо не зазначено інше:

Elberfelder Übersetzung, Edition CSV, Hückeswagen www.csv-bibel.de (німецький переклад Біблії)

Зміст

1 Передмова — навіщо ще одна книжка? 6

2 Наша основа — на що ми спираємося? 9

3 Назад до початку — чого хотів Бог 11

4 Порядок творіння — якщо так, то який? 15

5 Що мало настати — але чого Бог ніколи не хотів 17

6 Ісус, Христос, і жінки 22

6.1 Самарянка біля Якового колодязя 23

6.2 Біля ніг Ісуса — Марта і Марія 23

6.3 Марія Магдалина, апостолка апостолів 24

7 Церква-наречена і служіння жінок 25

7.1 Павло та його співробітниці 25

7.1.1 Фіва — жінка-диякон, провідниця й посланниця з листом 26

7.1.2 Взірцеве подружжя: Прискилла й Акила 26

7.1.3 Юнія — шанована апостолка 27

8 Чи є для сестер заповідь мовчання? 29

8.1 Оцінювання пророцтв 30

8.2 Вірші 34 і 35 — цитата? 31

8.3 Вірші 34 і 35 — пізніша вставка? 31

9 Чи є для сестер заборона навчати? 35

10 Загальне священство 40

11 Чи можуть сестри бути старійшинами? 42

12 Покриття голови — і сьогодні? 46

13 Чоловік як голова — однобічна покора? 52

14 Нема чоловічої статі, ані жіночої 55

15 Наше визнання провини 58

16 Наостанок 60

17 Інші книжки автора **64**

1 Передмова — навіщо ще одна книжка?

У листопаді 2020 р. вийшла моя книжка «*Жінки, простіть нам!*» (*Frauen, vergebt uns!*). Як і слід було чекати, не обійшлося без нерозуміння, а то й обурення: брати, вірні Біблії, відчули, ніби ця назва взяла їх у своєрідні заручники. Чому вони мали б просити прощення, якщо їхній погляд на жінку відповідає Святому Письму?

Ідеться й досі про *два протилежні погляди — див. також порівняльну таблицю нижче.*

> Перший обстоює авторитет чоловіка як голови над жінкою. Мовляв, такий порядок творіння був уже до гріхопадіння. Тому дружина кориться своєму чоловікові, мовчить на богослужінні й не навчає та не керує чоловіками ні в церкві, ні поза нею.
>
> Протилежний погляд бачить від самого початку творіння партнерство в рівності та взаємному доповненні — без ієрархічної різниці. Взаємна покора визначає спільне життя. У церкві сестри служать у всіх ділянках так само, як і брати.

Обидва погляди обґрунтовують Біблією. Але ці два світогляди несумісні — такий мій висновок після вивчення багатьох книжок, прослуховування доповідей і багатьох дискусій. Гірко це визнавати перед Богом! Ми стоїмо перед складним богословським спірним питанням, яке, на жаль, розділяє церкви. Я хотів би, щоб про це сперечалися відкритіше, предметніше й мирніше.

У цій невеликій книжці я обстоюю й пояснюю другий погляд. Перший я обстоював і навчав його аж до 54 років. Вивчаючи Святе Письмо, я мусив перейти до другого погляду. Про це я написав докладну книжку. Для багатьох сестер ця книжка стала звільненням, якого вони довго — свідомо чи несвідомо — прагнули, емоційним полегшенням. Деякі відгуки зворушили мене до сліз — від радості, але й від смутку. У цій темі багато чого й досі негаразд. Відповідальні за це брати, які вважають, що правильно розуміють Біблію. Виходячи зі свого розуміння, вони забороняють жінкам на богослужіннях слово, навчання й керівні завдання. Баг

ато сестер не можуть цього ні зрозуміти, ні збагнути. Багато хто з них страждає від цього, але мовчить про це.

Тим часом моя книжка вже досить поширилася, але брати відмовляються її читати. Мовляв, вона надто складна, надто довга, надто однобічна, надто упереджена, надто феміністична. Тому ще раз — ця коротка й просто написана книжка. Додаткові й обширні матеріали ви знайдете на моїй домашній сторінці: **www.hans-joerg-ronsdorf.de**.

Хоч я перед Богом переконаний, що чиню правильно, я все ж можу помилятися. Але я зобов'язаний Христові та Його Слову. І я теж зв'язаний своїм сумлінням. Ідеться не про суто богословське чи абстрактне спірне питання, *ідеться про половину тіла Христового, про людей та їхнє життя!*

Hans-Jörg Ronsdorf, Зульцберг, листопад 2026 р.

Ієрархічний погляд на чоловіка й жінку: покора, авторитет, голова: орієнтований на ієрархію	**Взаємне доповнення без ієрархії: Галатів 3:28 — усі один у Христі! . Орієнтований на дари**
Ієрархія порядку творіння: чоловік стоїть над жінкою, рівноцінна, але не рівноправна.	Створені рівними одне одному, обоє — носії Божого образу, вони доповнюють одне одного, на рівних, мають рівне становище.
Буття 3:16 «Він пануватиме над тобою» розуміють як припис / наказ, а не як негативний наслідок гріхопадіння.	Буття 3:16 описує сумні наслідки гріхопадіння, яких Бог не хотів і які, на жаль, саме так склалися в історії.
Єву було ошукано, тому жінкам не можна навчати.	Адам згрішив свідомо, Єву було зведено. Заборона навчати стосується не статі, а того, чи відповідає навчання Євангелію, чи ні.
Жінка мовчить у церкві. І у власному домі вона мовчить перед своїм чоловіком, коли йдеться про вчення.	Чоловіки й жінки разом пророкують, як це сталося в П'ятидесятницю. Йоіла 3:1-2; *Дії* 2:17
Бути головою означає авторитет чоловіка.	Голова і тіло підкреслюють єдність і взаємну залежність.
Жінкам не можна мати авторитету над чоловіком.	Взаємна покора, володіння й авторитет, 1 Коринтян 7:4
Тільки чоловікам можна керувати й бути старійшинами (пресвітерами) та дияконами.	Духовні дари не прив'язані до статі.
Галатів 3:28 «Нема чоловічої статі, ані жіночої … бо всі ви один у Христі» означає *лише* духовну рівність у спасінні, яка, однак, не скасовує порядку творіння.	Галатів 3:28 — це опис нового творіння у Христі, яке вже присутнє в церкві. Саме там цілком зникають усі соціальні, суспільні й статеві відмінності.

2 Наша основа — на що ми спираємося?

Мірилом, ба навіть нормою для всякої християнської дії є і залишається тільки Біблія. Така, якою вона є в нас сьогодні. Вона — наше єдине й надійне джерело. Нею треба перевіряти все. І традиції теж. Чи то прадавні, чи новіші. Часто біблійну істину — чи, краще сказати, те, як ми її розуміємо, — ставлять на один рівень із християнською традицією. Традиції можуть спиратися на хибне розуміння Писання. Так само оманливе й пристосування до духу часу. Тоді з часом накопичуються й закріплюються переконання та практики, що випали зі свого часу, бо відображають культуру минулих століть або лише десятиліть.

Вони стають перешкодою для Євангелія.

Кажуть — дещо перебільшено: Біблією можна довести що завгодно. Це справді виклик для нас, бо це твердження правдиве. Скільки є суперечливих між собою думок християн, і всі їх більш чи менш вдало обґрунтовують Біблією. Немає жодної біблійної теми, щодо якої не було б щонайменше двох або більше тлумачень.

Є правила або принципи, яких слід дотримуватися, читаючи Біблію й застосовуючи її до нашого особистого чи церковного життя. Назву деякі з них — вони важливі для нашої теми й для будь-якої іншої.

До кого звертається текст? Настанови в Старому Завіті, наприклад священникам, уже не будуть чинними для церковного життя сьогодні. Це називають «тлумаченням з погляду історії спасіння». Зважають на те, в який час і для якого часу чинні ті чи інші твердження. Чи звернені вони до народу Ізраїлю, чи до новозавітної церкви?

Чи настанова для церковного життя однозначна й ясна і чи трапляється вона кілька разів? Тоді можна говорити про нормативний і позачасовий припис. Натомість складні тексти — особливо якщо їхня головна думка трапляється в Новому Завіті лише раз і щодо них багато вірних Біблії богословів і тлумачів не мають згоди — не слід робити загальнообов'язковими нормами.

Контекст тексту вирішальний. Саме вирвані з контексту твердження можуть підтримати що завгодно й будь-яке вчення. Зрештою, цього правила ми дотримуємося й щодо іншої літератури, яку читаємо. При цьому важить не лише безпосередній контекст, а зрештою контекст усього Святого Письма. Питання в тому, чи вписується тлумачення в загальну біблійну картину.

Так само важать **історичний контекст і тло** — час і місце, де було написано текст. Біблію можна читати й без таких знань. Від цього вона не втрачає своєї божественної сили. Але знати історичне тло завжди корисно. Адже майже всі листи в Новому Завіті були написані до тієї чи іншої церкви з нагальної причини. Цю причину ми намагаємося відтворити.

Іноді важливо, **що означає слово в мові оригіналу.** Бо єврейською і грецькою мовами Біблії сьогодні вже не розмовляють, а ми говоримо зовсім іншою мовою. Точний переклад важливий. Але він завжди є й певним тлумаченням. І залежно від того, що перекладач думає про те чи інше, це впливатиме на його переклад. Прикладів цього досить.

Наостанок тут — нагадування, що дещо треба розуміти **буквально або дослівно**, а інше — **образно або як притчу**. Можливо, частково це стосується й оповіді про творіння.

3 Назад до початку — чого хотів Бог

З чого почати, якщо ми хочемо зрозуміти, що означає бути чоловіком і бути жінкою та якими є їхні стосунки між собою? Звісно: ми йдемо до історії творіння. Вона дає нам найважливіший матеріал. У Новому Завіті саме Павло кілька разів посилається на цей початок, коли критикує й виправляє проблемні неподобства в Коринті та Ефесі. Він застосовує розповідь про творіння то загально, то й конкретно. **Недостатньо тлумачити цю розповідь про творіння лише через слова Павла.** Спершу й нам треба піти до Едемського саду й подивитися, що там сталося і як. Пізніше ми повернемося до Павла.

Перенесімося до початку історії людства. Наводжу текст за Elberfelder Bibel (німецький переклад Біблії):

> Буття 1:26-28 *І сказав Бог: Створімо людей на Наш образ, за Нашою подобою; і нехай вони панують над рибами моря, і над птахами небесними, і над худобою, і над усією землею, і над усім плазуючим, що рухається на землі! І створив Бог людину на Свій образ, на образ Божий створив Він її; чоловіка й жінку створив Він їх. І благословив їх Бог, і сказав їм Бог: Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, і підпорядкуйте її собі; і пануйте над рибами моря, і над птахами небесними, і над усіма звірами, що рухаються на землі!*

Шостого дня творіння, після того як спершу було створено тварин, на сцені з'являється людина. Людина як чоловік і жінка. *Обидві статі названо на одному подиху. Обоє — кожен окремо, але й разом — носії Божого образу. Без різниці. Без табелю про ранги. Без ієрархії. Обоє мають разом панувати над творінням.* Це означає дбайливо ним опікуватися й захищати його. Для цього потрібні обидві статі.

Шостого дня світ ще в порядку і такий, яким має бути.

Є друга розповідь, яка тепер ніби наближає камеру до події створення людини. Ці прадавні тексти Старого Завіту, єврейської Біблії, справді таємничі, і нам сьогодні, можливо, не зовсім легко їх зрозуміти. І тут постає питання, що сказано буквально, а що образно. Для нас, сучасних

людей, деякі питання залишаються відкритими. Ми, мабуть, написали б цю розповідь інакше або докладніше. Що ж, мусимо вдовольнитися тим, що маємо. Загалом усе для нас зрозуміле й логічне, а також глибоке. Тільки Бог може відкрити нам ці події. Хоч там і були присутні двоє людей, записали це не вони, а пізніше Мойсей.

З наступної розповіді видно, що Адама було створено першим:

> Буття 2:18-20 *І сказав Господь Бог: Не добре, щоб людина була сама; створю їй поміч, що їй відповідає. І Господь Бог утворив із землі всіх польових звірів і всіх птахів небесних і привів їх до людини, щоб побачити, як вона назве їх; і як людина назве кожну живу істоту, таким і мало бути її ім'я. І дала людина імена всій худобі, і птахам небесним, і всім польовим звірам. Але для Адама Він не знайшов помочі, що йому відповідала б.*

Адам сам. Творець показує, що жодна з тварин йому не відповідає. У цю мить Адамові не потрібна робоча тварина, ані навіть собака як вірний друг. Ні, йому потрібен хтось, хто йому відповідає. Друг розуму й серця. Відповідник. Чи не міг би тоді Бог створити другого Адама, щоб покласти край самоті, самотності? Але бракує йому не другого Адама. *Йому бракує помочі. Такої, що йому відповідає. Тобто людини. З рівною силою.* Бракує не слуги чи помічника. Той теж міг би допомагати. Але він би йому не відповідав. Він був би йому підпорядкований. Ідеться про те, щоб знайти відповідника, людину, як він. Рівносильну особистість. З якою він може стати єдиним цілим. Відповідну половину, доповнення до кожного аспекту його існування.

Адама було створено першим не тому, що він мав бути головою чи провідником. Ні, його було створено першим, щоб він пізнав і відчув самотність. Це його підготовка до зустрічі й спільного життя з поміччю, що йому відповідає.

Наступний текст, що описує створення жінки, таємничий, але й промовистий:

> Буття 2:21-22 *І Господь Бог навів на людину глибокий сон, і вона заснула. І Він узяв одне з її ребер і закрив те місце тілом; і Господь Бог збудував із ребра, яке взяв у людини, жінку і привів її до людини.*

З боку сплячого Адама Бог формує першу жінку. Примітка щодо перекладу: Адам не «спочив» (у німецькому тексті *entschlief* — так кажуть і про смерть), бо тоді він помер би. І йдеться також не про ребро, а про бік його тіла.

Чого ми вчимося з цих кількох слів? Жінку взято з чоловіка, а не сформовано з землі. Щоб вона могла йому відповідати. Її взято з його боку, щоб потім як жінка — образно кажучи — знову закрити цей бік. З його боку її взято, щоб жити при його боці. Не під ним, не над ним. Як доповнення, що робить Адама повним і, напевно — кажу з життєвого досвіду, — робить повною й її саму. Народжується рівна йому поміч. Це стає справою серця, стосунками *любові* — з його боку вона народилася.

Адама і Єву не було створено одночасно, бо тоді взаємна залежність, єдність і ставання одним тілом не могли б мати такого значення й такої глибини.

Я охоче був би присутній у ті миті, коли Бог приводить жінку до чоловіка, як наречену до нареченого:

> Буття 2:23-25 *І сказала людина: Оце тепер кість від моїх костей і тіло від мого тіла; вона буде зватися чоловіковою, бо з чоловіка її взято. Тому покине чоловік свого батька й свою матір і пристане до своєї жінки, і будуть вони одним тілом. І були вони обоє нагі, людина та її жінка, і не соромилися.*

Адам приголомшений цією особою. Він вигукує: Нарешті така, як я! Вона рівна йому, але це жіноча версія його самого, «чоловікова» (нім. Männin). Він такий захоплений, що відтепер чоловіки покидатимуть свій дім, щоб пристати до своєї жінки. Не навпаки. Тут чоловіки приходять до жінок. Щоб стати одним тілом. Щоб стати винятковою єдністю — духом, душею і тілом. Спільнотою сердець. Подружньою спільнотою в шлюбному завіті. Як найкращий друг і найкраща подруга. У рівноцінному партнерстві. Така спільнота єдності може виникнути *лише* між двома рівноцінними й рівними за статусом особами.

Адам бачить це з першого погляду. Та, що стоїть перед ним, зустрічає його на рівних. Можливо, не за зростом, але безперечно за своєю суттю

як особа. Вони по-справжньому пізнають самих себе лише тоді, коли пізнають іншого.

Обоє зустрічаються в незаплямованому стані до гріхопадіння. Їхня нагота без сорому — це те, чого сьогодні так уже немає. Скільки тривав цей час і скільки вони могли ним насолоджуватися, ми не знаємо. Я припускаю, що це було досить довго.

4 Порядок творіння — якщо так, то який?

Настав час уважніше придивитися до поняття *порядок творіння*. І саме в цьому місці: у раю. Там, де гріха ще не сталося і де ще можна розпізнати Божий план і задум щодо чоловіка й жінки.

Багато сестер і братів уживають це поняття так, ніби воно стверджує таке: Адама створено першим, і тому він має провідну роль. З більшою відповідальністю. Єву створено як поміч *для* нього, щоб вона була *для* нього. Звідси роблять висновок, що жінка кориться чоловікові. У всьому — як, мовляв, сім разів каже й Новий Завіт. Адам, мовляв, — голова над Євою.

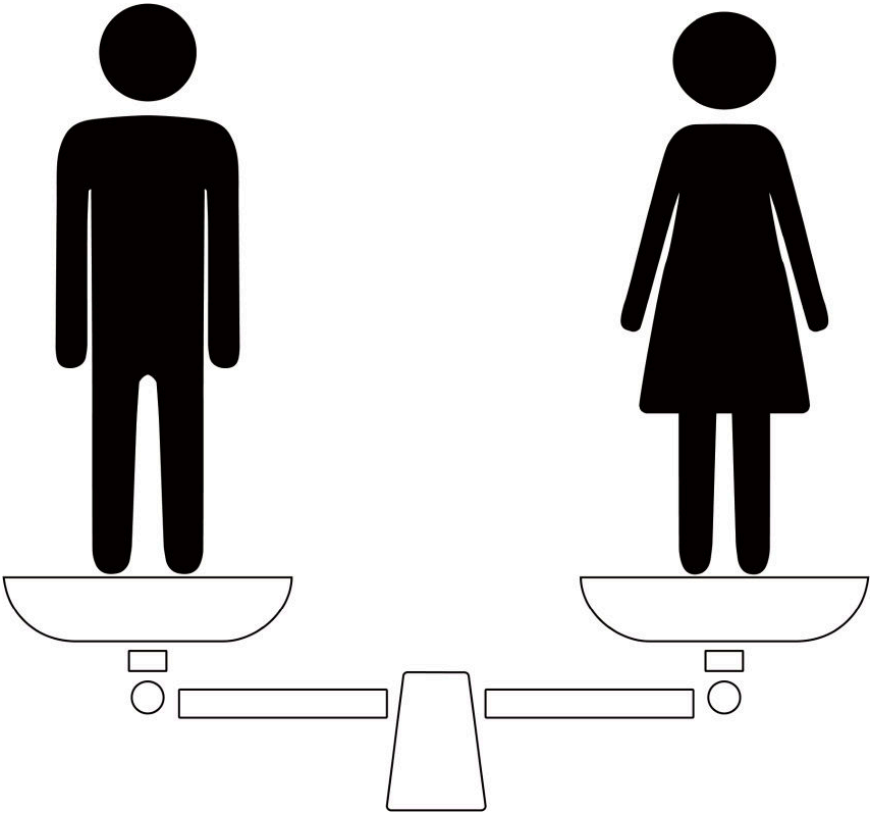
Цей погляд дуже поширений. Таке тлумачення подій творіння навіяне кількома нечисленними твердженнями Нового Завіту, які ми ще розглянемо.

Кожна читачка й кожен читач мають самі *для* себе відповісти на це питання: **Якщо ви розглядаєте лише текст Буття 1 і 2, чи знаходите ви там бажану Богом провідну роль Адама? Чи покору Єви?**

У цих текстах немає ієрархії, немає покори чи проводу й авторитету. Там якраз навпаки — як я описав вище. Я мусив визнати, *що покори жінки як порядку творіння не існує. Отже, немає ні бажаної Богом ієрархічної градації, ні становища, ні ролі.* **Її вчитують у цей текст.**

Саме тому я обстоюю порядок творіння. А саме той, що був до гріхопадіння. Про **порядок** творіння після того вже не може бути й мови. Від дня гріхопадіння це **НЕпорядок творіння. Цьому непорядку** ми маємо не наслідувати, а протистояти йому у світлі й силі Євангелія.

Взагалі поняття «порядок творіння» слід уживати ощадливо, якщо взагалі вживати. Це поняття хоче вловити й зацементувати те, що зрештою є нашим тлумаченням.

5 Що мало настати — але чого Бог ніколи не хотів

Тепер погляньмо на опис так званого гріхопадіння. Змій зводить Єву взяти плід, який вона потім дає й Адамові, і той теж їсть. Наперед зауважу: з цих трагічних дій виводять, що жінка легше піддається зведенню, що вона тут самовільно взяла ініціативу й не пішла за своїм чоловіком. Так чи подібно це тлумачили вже юдеї, а також отці Церкви, і так тлумачать досі, переносячи це на жінку як таку.

Хоча мені йдеться передусім про безпосередні наслідки гріхопадіння, наводжу весь текст, що розповідає про окремі кроки:

> Буття 3:4-6 *І сказав змій жінці: Ви зовсім не помрете, але Бог знає, що того дня, коли ви з нього їстимете, відкриються ваші очі й ви будете як Бог, знаючи добро і зло. І побачила жінка, що дерево добре на їжу, і що воно — насолода для очей, і що дерево бажане, щоб давати розуміння; і вона взяла з його плоду та й їла, і дала також своєму чоловікові, що був із нею, і він їв.*

Адам отримав заборону їсти з цього дерева безпосередньо від Бога, ще до того, як з'явилася Єва (2:17). Тож Єва, мабуть, могла почути її тільки від нього. Тепер змієві, що говорить, вдається її звести. Очевидно, у присутності Адама, який щонайпізніше тепер мав би втрутитися. Як Єва слабне й піддається спокусі та зведенню, так само слабкий і Адам, який без опору й без слова бере від Єви заборонений плід. Обоє поводяться неправильно, обоє роблять фатальну помилку й грішать. Тоді як Єву зведено, Адам грішить свідомо, без зведення чи обману, проти Божої заборони.

Потім Бог зустрічається з першою парою людей і зі змієм. Усі усвідомлюють, що сталося. Бог особисто питає кожного про те, що сталося. Відповіді промовисті. Тепер Бог звертається до учасників у такому порядку:

Адам — Єва — змій — Єва — Адам.

> Буття 3:13-15 *І сказала людина: Жінка, яку Ти дав мені, — вона дала мені з дерева, і я їв. І сказав Господь Бог жінці: Що це ти вчинила! І сказала жінка: Змій ошукав мене, і я їла. І сказав Господь Бог змієві: Через те, що ти це вчинив, проклятий будь з-поміж усієї худоби й з-поміж усіх польових звір*

ів! На своєму череві будеш плазувати й порох їсти всі дні свого життя. І Я покладу ворожнечу між тобою й між жінкою, і між твоїм насінням і її насінням; він розчавить тобі голову, а ти розчавиш йому п'яту.

Адам усвідомлює свою провину. А може, й не зовсім, бо він одразу перекладає її на Єву. Це жалюгідно й боягузливо — так робити відповідальною свою дружину, щоб самому викрутитися.[1] І навіть Бога він опосередковано звинувачує — Того, Хто подарував йому жінку, якій він так радів. **Він, а не вона, знав заповідь із перших вуст, і він мав рішуче сказати Єві «ні».**

Єва визнає свій проступок. Вона не звинувачує ні Адама, який її не зупинив, ні Бога, а змія. Від нього вона відмежовується. У цій фатальній ситуації це було єдине правильне. Тепер вона прокинулася й стає проти цього ворога. Не так, як Адам, який у цій розмові не стоїть на боці своєї дружини.

Змій через цей обман буде проклятий навіки й принижений до землі. Єва ясно називає винуватця лиха, і звучить величне обітування, всю вагу якого тоді ще не можна було розпізнати. Її насіння — ви читаєте правильно: насіння жінки, а не чоловіка — розчавить змієві голову.

Тепер названо й наслідки для Єви, а потім для Адама. Цитую Zürcher Bibel (німецький переклад Біблії), яка тут ясніша, ніж Elberfelder:

Буття 3:16 *До жінки Він сказав: Я завдам тобі багато тягот і зроблю численними твої вагітності, у болях ти народжуватимеш дітей.*

До свого чоловіка ти прагнутимеш, а він пануватиме над тобою.

Тоді як змій проклятий, **жінку, попри переступ, не спіткало жодне прокляття**. За змістом ці слова покарання означають ось що:

Я неодмінно помножу (1) твою тяжку працю в полі і (2) твоє зачаття.

Із зусиллям ти народжуватимеш дітей.

Твоє [любляче] прагнення [буде] до твого чоловіка. Але він [бунтівливо панує над самим собою і] захоче панувати над тобою.

1. Схоже, Адам не вважав Єву підлеглою, бо підлеглій він, мабуть, не дозволив би так себе заскочити.

Тяготи й тяжка праця — це праця хлібороба. Тут Єва страждає разом з Адамом через проклятий грунт. Прокляття спіткає не когось одного з них чи обох разом, *а ґрунт*. Від цього страждатимуть обоє.

Але є надія. Бо Бог помножить вагітності Єви. Тому неодмінно буде насіння, яке вб'є змія. Уже на самому початку засяює благодать, і саме жінка, попри зведення, якого вона зазнала, стоїть у центрі й отримує обітницю надії. Не Адам.

Бог не змінює анатомію жінки, щоб вона в покарання мала ще більше болю при пологах. Вона досі ще не народила жодної дитини. Тяжка праця стосується не пологових болів, а хліборобства.

Тепер перейдімо до частини, де йдеться про її стосунки з чоловіком. Це не обітниця, а трагічне слово. Воно відкриває для незліченної кількості жінок історію страждань і гноблення, якої чоловіки мусять соромитися. **Не Божа воля, щоб чоловік панував над жінкою, — це грішна й занепала воля чоловіка. Ось справжнє значення цього слова.** *Воно не описує порядку творіння, якого треба дотримуватися.* Воно описує безлад. Бо добрий порядок Буття 1 і 2 тут розхитався й зламався.

Хто бере це біблійне слово як обґрунтування покори жінки, той стає на бік змія. Змієві було передречено, що між Євою і змієм буде ворожнеча. Змій був нападником, який використовував і досі використовує панування чоловіка, щоб дискримінувати жінку, де тільки й як тільки можна. Бо ж від жінки мав прийти переможець змія. Отже, треба було нападати на жінку й послаблювати її.

Чоловік і жінка були покликані панувати разом. Але чоловік мав захопити владу, підкорити собі жінку як слабшу стать і змусити її собі служити. Поняття *патріархат* загалом добре описує, якою була сумна доля жінки на схід від Едему. За небагатьма винятками.

Первісні стосунки взаємної підтримки й сили, рівності, визнання серед рівних і відповідника як найближчого супутника стали жахливо розладнаними й емоційно нерівними стосунками, заснованими на владі, часто без любові. Жінка прагнутиме свого чоловіка, його прихильності, його довіри й захисту, але він домінуватиме над нею. Це страшний злам і переворот.

Ця боротьба статей проявлятиметься далі на всіх рівнях культур усіх народів. Її можна зцілити лише тоді, коли зло, що її спричинило, буде вирвано з коренем.

Наостанок погляньмо ще на слова покарання для Адама, які справді похмурі і зрештою стосуються й жінки, що ділить із ним своє життя й боротьбу за існування:

> Буття 3:17-19 *А до Адама Він сказав: Через те, що ти послухав голосу своєї жінки і їв з дерева, про яке Я наказав тобі, кажучи: Не їж із нього! — проклятий буде ґрунт через тебе: у тяжкій праці будеш їсти з нього всі дні свого життя; і терен та будяки він буде родити тобі, і ти будеш їсти польову траву.*
>
> *У поті свого обличчя ти будеш їсти свій хліб, аж поки не повернешся до землі, бо з неї тебе взято. Бо ти порох, і до пороху ти вернешся!*

Не через Єву проклятий ґрунт, а через Адама. Його гріх, схоже, більший. Єва була радше жертвою, а він — кривдником. Насіння жінки, тобто нащадок жінки, яку дано йому як поміч, стане поміччю для нього й у дальшому майбутньому: її насіння (Ісус Христос) у воскресінні вирве його з пороху до життя. Одного дня ми зможемо поговорити й з Адамом — якщо він тоді взагалі ще захоче про це говорити.

У *розповіді про гріхопадіння*, а не в *розповідях про творіння*, вперше згадано зверхність однієї статі над іншою. *І тут ідеться не про вроджену зверхність, а про таку, яку безпідставно, всупереч Божому порядку творіння, здійснюють владою, силою й насильством.* Слова Творця до Єви: «Ти прагнутимеш свого чоловіка, а він пануватиме над тобою» (Буття 3:16) означають, що в нашому грішному людському стані чоловік використовує природне прагнення жінки до нього, щоб панувати над нею й підкорити її. Підкорення жінки — це справді симптом занепалої природи чоловіка. Якщо життя й діло Христа означають подолання наслідків гріхопадіння, то вплив на ці зламані стосунки, на підкорення й визискування жінки очевидний: Він визволить її й виведе. І так мало статися.

Bild

6 Ісус, Христос, і жінки

Не лише діло відкуплення Господа Ісуса Христа долає наслідки гріхопадіння. Те, як Він 2 000 років тому в юдейському, а також греко-римському середовищі поводиться з жінками й зустрічається з ними, — це справді початок нового літочислення для жінок. Такого чоловіка ще ніколи не було. Може скластися враження, ніби Бог прийшов у тілі як чоловік, щоб показати чоловічій статі, як треба поводитися з жінками.

Він був Пророком, Який докоряв без буркотіння і хвалив без поблажливості. Він сприймав їхні питання, турботи й аргументи серйозно. Він поводився з ними цілком невимушено й ніколи не насміхався з їхньої жіночності. Зовсім не так, як було звично в тодішній культурі, де дякували Богові, що не народилися жінкою. Коли жінка була власністю, якої через дрібниці можна було позбутися листом розлучення. Жінки, як і діти, мали тяжку долю, яку ми в часи емансипації й рівноправності в нашому західному світі не можемо собі уявити. Месія опікувався доньками Єви. **У Нього немає жодного натяку на ієрархічну підпорядкованість жінки, так само як і на заборону говорити, керувати чи навчати в церкві, у шлюбі чи в суспільстві.**

Жінка народила на світ Слово життя. Багато жінок ішли за Ним, як і Дванадцятеро, і служили Йому. Вони йшли за Ним Його найтяжчою дорогою до хреста. Вони були біля хреста, коли учні вже давно повтікали. Воскреслий найперше з'являється жінці. Жінки біля порожнього гробу стають свідками воскресіння. У тих культурах жінок не вважали гідними бути свідками в юридичному сенсі. Ісус просто скасовує цю дискримінацію.

Через брак місця ми з багатьох жінок, яких зустрів Ісус, розглянемо лише трьох, щоб віднайти сказане вище в житті Ісуса.

6.1 Самарянка біля Якового колодязя

Прочитайте Івана 4 і пориньте в цю історію. Опівдні, у спеку, коли ніхто не приходить по воду, — тільки тоді вона наважується підійти до колодязя. І там на цю жінку чекає Ісус. Щоб зустріти її, Він пішов великим обхідним шляхом. П'ятеро чоловіків її відпустили, передавали з рук у руки, зужили. Щоб вижити, вона мусила довіритися шостому й жити зі своєю зруйнованою репутацією. У той час чоловік не розмовляв привселюдно з жінкою, а вже тим паче юдей із самарянкою. Але Ісус це зробив! Він відкриває Себе цій жінці як Месія. Такого Він доти ще ніколи не робив. Він розмовляє з нею про воду життя й поклоніння так довго, як ні з ким іншим на богословську тему. Він не шкодує часу. Він здобуває її серце. Вона була варта цього для Нього, Чоловіка з Назарету, *Чоловіка з Сихару*.

Після цієї зустрічі з Богом вона, звільнена від усякого страху й сорому, благовістить усьому своєму селу. Багато хто віру є. Ісус і учні залишаються там ще два дні.

Пізніше ці віруючі в Самарії збиратимуться в домашніх церквах. І вона, ця жінка, безперечно, розповідатиме на цих зібраннях про Нього, Чоловіка з Сихару, про свого Месію й про свою неповторну зустріч із Ним. Вона передаватиме те, що Він сказав їй про поклоніння. Бо церква, що зібралася, — це місце, де поклоняються Отцеві. І ця жінка, напевно, підноситиме свій голос у церкві, щоб поклонятися. Бо інакше навіщо Він пояснив би поклоніння саме їй, жінці?

Уже сама ця історія доводить заповідь мовчання до абсурду.

6.2 Біля ніг Ісуса — Марта і Марія

Досить відома історія (Луки 10:38-42), у якій Марта скаржиться Ісусові, що її сестра Марія не допомагає їй, коли вона готує їжу для Ісуса та Його учнів. Марія воліє сидіти разом з учнями біля ніг Ісуса, щоб навчатися від Нього. Ісус захищає Марію й каже, що це навіть потрібне і що вона

обрала добру частку, яка не буде в неї відібрана. Що це означає? І жінки в Царстві Божому мають навчатися, як і чоловіки. У рабинських школах майже не було жінок. Ісус робить інакше. Чоловік і жінка однаково здатні навчатися й однаково здатні навчати. І тут Ісус ламає умовність свого часу, якої в нас давно вже немає. Павло пізніше пише Тимофієві (2 Тимофія 2:2), що те, що він чув при багатьох свідках, він має доручити *людям — жінкам і чоловікам*, які будуть здатні навчати інших. Це влучно передає цю ситуацію: Ісус довіряє Своє навчання таким людям, ученицям та учням, які завдяки цьому стають здатними пізніше навчати інших. **Це явно суперечить загальній забороні навчати для жінок.**

У стосунках з Ісусом стать уже не відіграє ролі. Він не дивився на обличчя людини (Матвія 22:16). Це не означає, що статі нейтралізовано, а що Ісус шанує обидві однаково й без різниці: **Хто волю Божу чинить, той брат Мій і сестра Моя!** (Марка 3:33-35)

6.3 Марія Магдалина, апостолка апостолів

Так називає Марію Магдалину отець Церкви Іполит Римський у III столітті. Чому? Вона була першою, з ким Ісус зустрівся після Свого воскресіння. Можливо, вона любила Його більше за всіх інших. Ісус визволив її з рабства й зліднів демонічної одержимості. Відтоді вона йшла за Ним разом з іншими жінками, яких Він зцілив (Луки 8:2-3). Він знав її серце. І тільки вона, жінка, мала пережити цю неповторну мить у саду. І тільки їй, очевидно, судилося почути від Ісуса слова, що перевершують усе, що люди будь-коли чули:

> *Але йди до братів Моїх і скажи їм: Я йду до Свого Отця й Отця вашого, і до Мого Бога й Бога вашого* (Івана 20:17).

Так вона стає посланницею, апостолкою для учнів. Почесний титул, що їй пасує, хоч він і не офіційний. Цю звістку доручено не чоловікові, не комусь із Дванадцятьох. Її доручено жінці — як вірній свідці. **Хіба вона не розповідала знову й знову про цю зустріч і на зібраннях?**

7 Церква-наречена і служіння жінок

Усі віруючі, усі, хто визнає Ісуса, — чоловіки й жінки однаково — разом є нареченою Агнця.

У розповіді про творіння безпомилково видно, що Адам і Єва, як того хоче Бог, не панують одне над одним, а разом і пліч-о-пліч виконують Боже доручення творіння. Немає жодних переваг одного перед іншим, жодних обмежень для однієї статі. Так виглядає шлюб за Божим задумом, так у принципі виглядають стосунки обох статей у всіх ділянках життя.

Гріхопадіння надовго зламало цю картину: рівновагу зруйновано, чоловік тепер хоче — звісно, за винятками — панувати над жінкою. Лише через гріх жінка стає підпорядкованою. Ба навіть підкореною й відтісненою на задній план. Публічне життя зарезервоване для чоловіка. Жінка, своєю чергою, розробить свої стратегії, щоб якнайкраще влаштуватися у своєму становищі.

Але як у церкві, як у Царстві Божому? Чи має там тривати цей грішний взірець нерівності, напруги й однобічної покори? У листах Павла й Петра є слова, які можна так зрозуміти, якщо їх хочуть так розуміти. Але спершу погляньмо на Павла.

7.1 Павло та його співробітниці

Два, може, три біблійні тексти, якщо розуміти їх поверхово, роблять Павла **ворогом жінок**. Якщо ж придивитися уважно, то радше навпаки. Як і Ісус, його абсолютний взірець, він ставиться до жінок революційно, а саме — як до рівноправних із чоловіками. Він був **другом жінок**. Він справді не робить відмінностей. Упадає в око та природність, з якою він пише про сестер у Господі. Праця невтомного апостола й місіонера Павла була оточена багатьма жінками й переплетена з ними. Вони були залучені до його місії і, мов ланки в ланцюзі, були незамінними співробітниками. Жінки не були підсобними працівниками в другому ряду,

вони вирізнялися вірністю й служили Слову, як і Павло. Ми могли б перелічити чимало таких жінок, я обмежуся трьома. У Римлян 16 названо 29 осіб, щонайменше 10 з них — жінки, чиє служіння й посвяту Павло відзначає більше, ніж чоловіків. З цього ми й почнемо.

7.1.1 Фіва — жінка-диякон, провідниця й посланниця з листом

Привітання в Римлян 16 починаються з Фіви. І недарма. Саме вона має довіру й засоби, щоб доставити до Рима, можливо, найважливіший лист Павла. Звичайно посланець не лише зачитував лист, а й відповідав на питання щодо нього. Особисто навчена Павлом і введена в цей лист, який він писав у Коринті, Фіва була здатна виконати це доручення. Вона відвідувала різні домашні церкви в Римі, щоб зачитати лист і пояснити його там, де виникали питання.

Сама вона була служителькою, *жінкою-дияконом* домашньої церкви в Кенхреях, східній гавані Коринта. Ба більше, можливо, вона була провідницею цієї церкви. Павло, якщо вірити німецьким перекладам, називає її *заступницею, поміччю чи опорою* (Beistand, Hilfe, Stütze). Насправді це слово означає *та, що стоїть на чолі* (грецькою: *prostatis*), і вказує на *провідне становище, наприклад, у цій домашній церкві*. Важко уявити, що Павло дає це доручення Фіві, яка має відповідальне становище в домашній церкві в Кенхреях, а водночас загалом забороняє жінкам говорити, навчати й керувати в церкві.

З іншого боку, ми не хочемо вчитувати в ці вірші забагато, але й недобре тлумачити їх так, ніби вона виконувала лише просту службу листоноші.

7.1.2 Взірцеве подружжя: Прискилла й Акила

Подружжя Прискилли й Акили, яке згадується найчастіше, — це, можливо, найдавніші й найближчі співробітники Павла в його місіонерській праці. Хоча в подружжях завжди першим називали чоловіка, Новий Завіт чотири рази (із шести згадок) називає першою Прискиллу, дружину. Чому? Бо вона йшла попереду в служінні й провадила. Можливо, тому що вона була обдарованішою за свого чоловіка. А проте обоє як партнери в команді працювали разом рівноцінно й на рівних, в

єдності. Кожен знав сильні й слабкі сторони іншого. Як жінка Прискилла була важлива й стратегічно, бо жінок здебільшого навертали до віри жінки, а не чоловіки. Обоє, з Прискиллою на чолі, навчали Аполлоса (*Дії* 18:26). Наставлені самим Павлом, вишколені за багато годин спільного виготовлення наметів через питання й відповіді, обоє були підготовлені навчати інших.

Тут саме Прискиллу, жінку, треба особливо згадати. Її чоловік стояв за нею, підтримуючи її, у другому ряду, але так, що через це не могла виникнути ієрархія. Неможливо уявити, що Павло видав би загальну заборону навчати для жінок, коли саме вона навчала Аполлоса і, напевно, ще багатьох інших. Це подружжя — взірець для всіх подружніх пар.

7.1.3 Юнія — шанована апостолка

Ще одне місіонерське подружжя Павло відзначає особливо: Андроніка і Юнію. Обох названо апостолами (Римлян 16:7). Найдавніші тлумачі Нового Завіту, отці Церкви, говорять про Юнію з великою пошаною. Іван Золотоустий (344-407 рр. н. е.) пише про Юнію: «Бути апостолом — це щось велике. Але бути славним між апостолами — подумай, яка це велика похвала. Якою ж великою мала бути мудрість цієї жінки, що її визнали гідною звання апостола.»

Церковному світу — і великим церквам, і помісним, — де домінують чоловіки, важко прийняти те, що апостол Павло називає жінку апостолкою. Тому є переклади, які роблять із Юнії Юнія, тобто чоловіче ім'я (так і в Огієнка — «Юній»). Чого не повинно бути, того й не може бути. Проте дослідження тим часом неодноразово підтвердили, що йдеться про жіноче ім'я.

У якому сенсі обоє були апостолами, залишається відкритим. Можливо, їх вислала якась церква. Можливо, вони звершували апостольське служіння заснування церков. Або ж вони були апостолами в тому сенсі, що належали до тих, хто бачив Воскреслого, і тепер працювали для Царства Божого поза Палестиною.

І тут я повторюся: **Заборону говорити, навчати й керувати для жінок апостолці дотримати навряд чи можливо.** Те, що обоє якийсь час

були разом із Павлом у в'язниці, дозволяє зробити висновок, що вони обоє, мабуть, і привселюдно проповідували Євангеліє.

8 Чи є для сестер заповідь мовчання?

Хто бачить цих трьох, а також інших жінок з оточення Павла, тому й на думку не спаде, що жінки в домашній церкві, яка зібралася, — тобто на тому, що ми сьогодні називаємо богослужінням, — мусять мовчати. І деінде в Новому Завіті немає жодної ознаки, що так мало бути чи що так практикували. **Нам навіть на думку не спало б, що таке може бути.**

Якби не один короткий уривок, який доводиться так розуміти. Ідеться про цей текст у 1 Коринтян 14:34-35:

> *Жінки нехай мовчать у церквах, бо їм не дозволено говорити, а нехай коряться, як каже й Закон.*
>
> *А коли вони хочуть чогось навчитися, нехай удома питають своїх чоловіків; бо соромно жінці говорити в церкві.*

Це можна було б розуміти як пряму й однозначну заповідь Господа. Але в цьому є обґрунтовані сумніви. Не через емансипаторську чи феміністичну налаштованість, а сумніви, обґрунтовані самим Писанням.

У 11:5 Павло говорить про жінок, які моляться й пророкують (згідно з *Йоіла 3:1 + Дії 2:17*). Де вони це роблять? Одні кажуть — на зібранні, інші кажуть — лише поза зібранням, як, здається, підтверджують ці вірші 34-35 у розділі 14. Але молитва й пророкування в Павла відбуваються **передусім** тоді, коли збираються разом. *Так він описує це в розділі 14. Там для Павла само собою зрозуміло, що жінки беруть участь.* Він кілька разів висловлюється так.

- Вірш 5: Я хочу, щоб ви *всі* говорили мовами, а ще більше — щоб ви пророкували!
- Вірш 12: намагайтеся, щоб *ви (всі)* мали надмір для збудування церкви.
- Вірш 23: Отож, коли *уся церква* збереться в одному місці й *усі* говорять мовами …

- Вірш 26: Що ж тоді, браття? Коли *ви* сходитеся, то *кожен із вас* має псалом, має *навчання*, має об'явлення, має мову, має тлумачення; хай усе буде для збудування.

Під «братами» (грецькою: *adelphoi*) маються на увазі всі брати й сестри у вірі, тобто брати **і** сестри, як і в багатьох інших віршах, які ми не можемо обмежити лише чоловіками (у 1 Посланні до коринтян це слово трапляється 27 разів, і майже завжди йдеться про братів **і** сестер).

- Вірш 31: Бо ви можете *один за одним усі* пророкувати, щоб усі навчалися і всі втішалися.

Для кожного християнина, для якого Біблія — Боже Слово, суперечності всередині біблійного тексту виключені. Проте вірші 34-35 здаються більшості читачів чужорідним тілом у тексті. Це насамперед не має нічого спільного з біблійною критикою чи хибною налаштованістю, а лише зі здоровим глуздом, який тут слушно помічає суперечність.

Як нам розв'язати цю суперечність? *З огляду на ці вірші, де жінки моляться й пророкують і де всіх до цього закликають, а також з огляду на опис служінь жінок у Павла, неможливо, щоб тут малася на увазі універсальна й позачасова заповідь мовчання.* Іншими словами: потрібне інше пояснення цього тексту, яке дасть правдоподібний, а не суперечливий зміст. Є дуже багато тлумачень, а краще сказати — спроб пояснення, бо більшість тлумачів розпізнали суперечливість. Кілька з них я тут назву, щоб потім запропонувати інше розв'язання.

8.1 Оцінювання пророцтв

Коли жінки в Коринті мають питати вдома своїх чоловіків, то це означає, що в них були питання і що вони, мабуть, не були добре навчені. Їм бракувало знань. Отже, або вони на церковних зібраннях надто часто втручалися з питаннями, або робили внески, які були якраз немудрими, до того ж у спосіб, протилежний тому, що Павло тут називає *коритися*. Цим вони заважали, і виникав безлад, який не відповідає Богові миру. *Отже, ішлося б не про те, чи вони щось кажуть, а про те, як і що вони казали.*

Це могло б також означати, що жінок відсторонили від оцінювання пророчих висловлювань (вірш 29) їхніх чоловіків чи всіх чоловіків, бо в тодішній культурі було ганьбою, якщо дружини виставляли своїх чоловіків на посміх привселюдною критикою.

8.2 Вірші 34 і 35 — цитата?

Можливо, Павло тут цитує деяких коринтян, щоб їх спростувати. Тоді це були б не слова Павла. Загальновизнано, що Павло в 1 Посланні до коринтян кілька разів вільно або дослівно цитує лист у таких місцях: 6:12-13; 7:1; 8:1, 4; 10:23; 15:12. Не кожну цитату завжди названо цитатою — те, що це цитата, виводять із контексту. Його усно або листом повідомили, що в Коринті були чоловіки, які вимагали такої заповіді мовчання для жінок. *Такі вимоги мовчання існували в тодішній культурі греків і римлян.*

Посилання на Закон дивне, бо заповіді мовчання, так само як і заповіді покори, в Мойсеєвому Законі немає. *Про покору й мовчання жінок ми нічого не знаходимо в Старому Завіті, навіть в історії творіння.* Саме Павло ясно показує, що Мойсеїв Закон для християн уже не є правилом життя, а тим паче не є мірилом для устрою богослужіння. Тому тут могло б ітися про юдейське, грецьке чи римське тлумачення або правило, на яке такі люди посилалися, але не про Божий Закон і не про Закон Христа. Це підтримує погляд, що тут маємо цитату.

Якщо це цитата, то Павло у вірші 36 реагує на цю безпідставну вимогу виразно, просто-таки обурено. У німецькому тексті й у перекладах Біблії цього так не видно. Його реакцію можна передати так: «Що?» Або «Нісенітниця!» Або «Аж ніяк» не повинні жінки мовчати на зібранні. *Це було б рішуче втручання й заперечення Павла.*

8.3 Вірші 34 і 35 — пізніша вставка?

Ці вірші звучать чужо й мають зміст, якого в Павла більше ніде не знайти. Тим часом є виразні вказівки з давніх свідків тексту, що ці вірші — вставка переписувачів.

Якби в нас були лише внутрішні сумніви, тобто суперечливі чи важкозрозумілі твердження, нам і далі довелося б чекати на з'ясування. Але тепер є свідчення рукописів, які, здається, це підтверджують.

Перша обґрунтована підозра виникає через те, що ці два вірші в рукописах кілька разів стоять у різних місцях. Раз там, де вони зазвичай стоять у нас, тобто після вірша 33. **Але в інших вони стоять після вірша 40.** Найпростіше пояснення таке: хтось записав їх на полях якогось кодексу. Наступний переписувач переніс цю примітку на полях в основний текст і сам визначив, у яке місце. Якби це щоразу було те саме місце, нічого б не впало в око.

Цю початкову підозру підтверджує відкриття у важливому **Codex Vaticanus** IV століття. Це один із найважливіших великих рукописів Нового Завіту. У цьому тексті справді ці й кілька інших віршів позначено як пізнішу вставку.

І Codex Fuldensis VI століття має обидва варіанти прочитання, причому той, що **не** має віршів 34 і 35, розуміють як виправлення.

Отже, обидва першоджерела для обох кодексів (рукописів) цих віршів не мали!

Тоді вони й не від Павла. А що їх написав не Павло, то це й не натхненне, а просто хибне. Як погане насіння, яке посіяли серед доброго і яке росте й досі. Якщо подивитися, як ці два вірші вплинули, що вони заподіяли жінкам і скільки сліз, сварок і розділень принесли ці слова, то підозру, що стоїть за цією тезою, цілком можна зрозуміти.

Без цих віршів останній уривок 1 Коринтян 14 знову стає логічним і дає ясний хід думки.

Жінкам, які сприймають заповідь мовчання дослівно серйозно, не можна було б і співати хвалу разом з усіма (14:15), і казати «амінь» (14:16). Але вони роблять це й там, де заповідь мовчання розуміють саме так. Це непослідовно й показує, як навіть Павло *за такого тлумачення* суперечив би сам собі. У юдейській синагозі, може, так і було, але не на зібраннях Воскреслого.

Я вважаю трагічним, що чоловіки, без огляду на контекст розділу, листа й Нового Завіту, обрали для цього слова Павла таке тлумачення *на шкоду*

жінкам і тим самим зобов'язали всіх жінок мовчати. *Цим вони позбавляють зібрання великого духовного багатства, а може, навіть і голосу Господа*. Бо й сестри мають Духа Божого й дари Духа. Хіба може бути, що на найважливішому зібранні половина тіла Христового мусить мовчати? Або що Дух діє лише через чоловіків?

Я навчився завжди порівнювати Писання з Писанням і шукати паралельні тексти, що підтримують і підтверджують тлумачення. Чи є ще якийсь текст, що містить заповідь мовчання для жінок, опосередковано її передбачає чи наказує? Ні.

Загалом є тільки твердження, які прямо чи опосередковано показують участь жінок і дають підстави її припускати. *Заповідь мовчання — це єдиний текст. До того ж незвичний, тож він або вказує на мовлення, яке недоречне і тому заборонене, або він не від Павла — як недозволена вставка чи як цитата. Тоді це була б не апостольська настанова, а якраз протилежне.*

Як можна за таких мізерних доказів ухвалити рішення на шкоду сестрам і на все життя заборонити їм слово на найважливішому зібранні християн? І водночас реагувати вкрай емоційно й збуджено, коли з ними заговорюють на цю тему? Чи можу я щиро попросити чоловіків, які на цьому наполягають, хоч раз поставити себе на місце сестер? Тобто прийняти таке далекосяжне, суворе й незбагненне, навіть суперечливе розпорядження як заповідь Господа лише на підставі двох речень? Заповіді Господа зрозумілі, а не чужі й сумнівні, вони служать для збудування й нашого добра, а не для приниження однієї статі.

Я не можу не поставити питання: **Хто найбільше зацікавлений у тому, щоб доньки Єви мовчали і щоб їм заткнули рота? Це давній змій, який ще в саду напав на жінку. Але Бог стає на бік жінки, її насіння розтопче змієві голову.**

Тих, хто обстоює участь сестер у богослужінні — словом і піснею, проповіддю чи свідченням про своє життя, — іноді звинувачують у фемінізмі чи світськості. На це я мушу відповісти: якщо, що дуже ймовірно, ці два вірші передають світський закон, який хоче виключити жінок із публічного життя і тим самим дискримінує їх, то хто ж тоді в цьому питанні світський?

Якщо жінки й сьогодні мовчать на зібраннях через світську заповідь першого чи другого століття, яка шахрайським способом потрапила до Біблії, то це трагічний скандал!

9 Чи є для сестер заборона навчати?

З огляду на те, як Павло й Ісус поводилися з жінками, нам і на думку не спало б, що жінкам не можна навчати. Вони належать до тих, хто на богослужінні може висловити навчання (1 Коринтян 14:26), хто навчає, як Прискилла Аполлоса (*Дії* 18:26), або хто має бути вчителькою добра (Тита 2:3). Вони, як і чоловіки, належать до тих *людей*, які передають вивчене, навчаючи своєю чергою інших (2 Тимофія 2:2). І дар Духа — навчати — не обмежений чоловіками (Римлян 12:7).

Ісус хоче, щоб жінки так само, як і чоловіки, навчали: (Матвія 28:19-20) Тож ідіть і робіть учнями всі народи, хрестячи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, **і навчайте їх зберігати все, що Я заповідав вам.**

Але, як і з забороною говорити, є лише **одне-єдине** слово Писання, яке розуміють саме так, що жінки не повинні навчати, а також керувати чи мати авторитет. Є різні погляди на те, чи йдеться в цих віршах лише про богослужіння, чи охоплено всі ділянки життя. Заповідь мовчання на богослужінні з'ясувала б щодо цього майже все: хто не може говорити, той не може там і навчати.

Згаданий уривок у 1 Посланні до Тимофія стосується історичної й проблемної ситуації в Ефесі, якої ми точно не знаємо. Ми маємо лише цей лист, тобто одну сторону історії. Це треба брати до уваги, перш ніж робити висновки з незнання чи мовчання й видавати їх за обов'язкові заповіді на всі часи. У цьому сенсі лист написано не нам, а для нас. Натомість адресати у своїй ситуації все зрозуміли. Слід було б залучити весь абзац, вірші 8-15, ми ж обмежимося віршами 11-14. Наприкінці цього розділу подано змістовий переказ усього уривка.

> [1 Тимофія 2:11-14, переклад з німецької Біблії Elberfelder] *Нехай жінка навчається в тиші, у повній покорі. А жінці я не дозволяю ні навчати, ні панувати над чоловіком, а бути в тиші, бо Адама створено першим, потім Єву; і Адама не було ошукано, а жінку ошукано, і вона впала в переступ.*

Речення про те, що жінка має навчатися, — єдине в цьому уривку в наказовій формі, і до того ж революційне. Освіта для більшості жінок була недоступна, та й небажана. Тут лежить ключ до цих настанов. Жінка — а тут може матися на увазі лише певна жінка («одній» жінці) або група жінок — має навчатися, відкрита до сприйняття. Щоб вона з напівзнанням чи з хибними вченнями, які в 1 Посланні до Тимофія згадуються кілька разів, не навчала у владній поставі й не думала повчати своїх чоловіків.

Слово «панувати» тут не означає ні духовного проводу, ні вчительського авторитету. Грецьке слово трапляється в Новому Завіті лише один раз і в тодішній розмовній мові означало щось негативне. Є інші слова, які Павло вживає для повноважень чи авторитету. Отже, в листі до Тимофія воно описує зрив, негативну й загрозливу поведінку, аж до переходу меж. Те саме він заборонив би й чоловікам. Але тут це була конкретно проблема жінок. **Навчати й панувати** — це не бажане, а хибне поєднання, і ми навіть точно не знаємо, що ним могло матися на увазі. Бо що саме було тією проблемою, про яку йдеться, ми можемо лише спробувати відтворити з цих слів. **Авторитет навчати випливає з навчання здорового вчення, з дару навчання та зі згоди й підтримки церкви та її проводу.**

Точніше перекладено це звучить так: *Тепер я не дозволяю жінці* … Отже, цей текст звертається до місцевої ситуації, яка могла змінитися на краще, коли жінка виконає своє домашнє завдання. Саме нагадати про ці виправлення — і є причиною всього листа, у якому згадано кількох конкретних осіб і хибні вчення (1 Тимофія 1:3-6; 1:19-20; 4:1-10; 5:13-16; 6:3-10; 6:20-21).

Тепер Павло коротко наводить історію Адама і Єви. Як порівняння й приклад. Не для того, щоб описати першість Адама. Або більшу слабкість чи вразливість до спокуси Єви, а отже, й усіх жінок, як підставу для заборони навчати. Те, що Адама було створено першим, не обґрунтовує його провідної ролі, а отже, й порядку творіння до гріхопадіння, — він просто передає дійсну послідовність. Іншими словами: Павло не каже, що жінкам не можна навчати, бо Адама створено першим. Слівце «бо» в оригіналі *іноді, але не завжди*, є початком обґрунтування, а, як і в інших місцях, просто початком порівняння й образу зі Старого Завіту.

Зовсім точно тільки адресати знали, чому Павло в цьому контексті згадує Адама і Єву. Ми вважаємо можливими й зрозумілими такі пояснення, не виводячи з них далекосяжних висновків:

У гностичних ученнях, що поширювалися в Ефесі, біблійну історію творіння змішували з поганськими елементами, особливо з гнозисом (6:20). Вони підносили Єву як першу і як жіночу силу, що вдихнула душу в Адама. Можливо, ця згадка з наголосом на послідовності слугувала виправленням. Культ Артеміди, який визначав життя міста Ефеса, з відповідними міфами, вченнями й практиками, мабуть, теж відігравав свою роль. Для церкви це була загроза. Тут він, щоправда, не згадується, але в Діях 19 можна отримати живе уявлення про це. Павло добре знав ці небезпеки, він досить довго пробув в Ефесі.

Єву було створено не лише після Адама, а й з Адама і для Адама, щоб вона була помічною, рівною йому партнеркою, яка поділяла з ним усе. Коли змій підходить до неї, її ошукано, бо вона, здається, хотіла впоратися з цією ситуацією сама. У цій екзистенційній небезпеці вона не звертається до свого партнера, щоб разом протистояти цьому викликові. Так і жінки в Ефесі, а зрештою й усі жінки, не повинні нехтувати своїми партнерами, а мають діяти разом з ними і, якщо треба, вчитися від них.

Адам отримав заповідь про заборонений плід ще до того, як з'явилася Єва. У цьому сенсі Єва мусила почути її від свого чоловіка. Можливо, Єву ошукано тому, що вона не досить уважно слухала. Це було застереження для деяких жінок в Ефесі: вчитися й утвердитися в науці Євангелія та нашого Господа Ісуса Христа. **Тільки тоді вони змогли б навчати — і чоловіків теж.** Адама не було ошукано, він знав заповідь із перших вуст — безпосередньо від Бога — і згрішив, повністю усвідомлюючи це. Його гріх, як ми бачили в книзі Буття, був не зведенням, а гріхом із розплющеними очима, тобто з повним знанням і згодою.

Якщо лист Павла має на меті боротьбу з хибним ученням (від 1:3), то чому 2:12 читають як заборону жінкам навчати правильного вчення, а не як заборону жінкам навчати хибного?

Навчати хибного в недоречний спосіб — це була конкретна проблема однієї жінки або й кількох в Ефесі. Але ясно, що й чоловіки не повинні

робити саме цього. Усі, хто пізнав істину, мають навчати інших у поставі служіння.

Далі подано *пояснювальний переказ* 1 Тимофія 2:8-15. Так я коротко передав би цей складний текст:

Дорогий Тимофію, щоб упоратися з проблемами в Ефесі з деякими чоловіками й деякими жінками та їхніми хибними вченнями, має статися ось що: чоловіки мають почати молитися. Скрізь, де вони зустрічаються. І привселюдно теж. Замість сперечатися про міфи й хибні вчення. Гнів і сварки перешкоджають молитві. Спільна молитва веде до спокійного й мирного життя та співжиття. З піднятими, відкритими й готовими приймати руками, чистими від сварок і насильства, вони мають разом поклонятися нашому Богові-Спасителю й заступатися за всіх людей перед Божим престолом.

Звісно, й жінки мають молитися, так само як і чоловіки. При цьому важливо, щоб жінки — я маю на увазі передусім заможних жінок — поводилися скромно, хоч би де вони з'являлися і де їх бачили. Їхня прикраса, що привертає до них увагу чоловіків, а також жінок, щоб перевершити одна одну, не повинна полягати в пишних і помітних зачісках або в золотих і перлових прикрасах та дорогому й вишуканому одязі. Жінкам, які йдуть за Месією, не треба так себе виставляти чи в такий спосіб здобувати вплив і панування. Є прикраса й вплив, що варті більшого і яких шанують навіть усі люди: добрі діла.

Жінка має вчитися, що таке істина Євангелія. З охотою до навчання, уважно й допитливо. У власному домі. Особливо деяким із цих жінок я тепер не дозволяю поширювати всі ці хибні міфи й учення. Вони не повинні підноситися над своїм чоловіком, свавільно домінувати над ним і повчати його. Вони мають слухати, коли їхні чоловіки або чоловіки з церкви пояснюють їм здорове вчення. Бо вони цього потребують, адже їм бракує пізнання, і це незнання завдає великої шкоди, коли вони поширюють міфи по домах.

Створення Адама і Єви — саме влучний приклад для цього. Адама було створено першим, і саме він мав навчити Єву. Його не було ошукано. А Єву ошукано й обмануто. У спокусі вона не звернулася до свого партнера. Якщо жінки не вчитимуться охоче, їх, як Єву, буде обмануто, і

вони стануть пасткою для інших. Якщо деякі жінки в Ефесі не вчитимуться від своїх чоловіків, станеться те саме. *Лише* коли вони навчаться, вони можуть навчати й інших, і чоловіків теж.

І ці жінки мають знати, що їх буде збережено під час народження дітей. Попри зведення Єви й великі ризики пологів. *Лише* Бог, наш Спаситель, рятує, а не створена *людьми* богиня-захисниця Ефеса, Артеміда. Тому вони мають зосередитися на вірі, *любові* й святості. Разом, як подружжя, що, як Адам і Єва, є одним тілом. Жінки не повинні боятися народжувати дітей. Ніхто не має права забороняти їм виходити заміж. Чоловіки мають володіти собою в статевому житті й пам'ятати, що надто багато вагітностей — небезпека *для* їхніх дружин.

10 Загальне священство

У райському саду Адам і Єва, у невинності до гріхопадіння, — *царі*, що панують, і *священники*, що живуть у Божій присутності. З Ним і для Нього. *Обробляти й пильнувати* — це слова, які пізніше вживали для служіння священників (Буття 2:15).

Райський сад в Едемі — образ Святого Святих у храмі. Новий і кращий Едем, тобто нова земля, буде глобальним, всесвітнім Святим Святих. Уся земля буде райським садом. Тому новий Єрусалим, образ нового творіння, має форму величезного куба (Об'явлення 21). Це відповідає такій самій формі Святого Святих у храмі. Нова земля, населена жінками й чоловіками, царями й царицями, священниками й жінками-священниками.

Чи буде там ієрархія у стосунках чоловіка й жінки? Дехто вважає, що ні, бо це нове творіння. Ієрархія, мовляв, стосується лише старого й занепалого творіння. Але в церкві нове творіння вже почалося. Там це майбутнє вже тепер стає видимим у поведінці одне з одним. То чому ж тоді в церкві й досі має бути ієрархія, якої Бог не хотів? **У церкві Ісуса важить лише взаємна й добровільна покора.**

Реформація знову вивела на світло цю істину про загальне священство. Однак у церковній практиці це не відобразилося або майже не відобразилося. Ніхто, навіть Католицька церква, не ставить під сумнів загального священства віруючих. Питання в тому, що ця істина практично означає для церковного життя. Те, що кожен віруючий — жінка й чоловік — є священником, мало б уже бути достатньою підставою, щоб обидві статі могли мати на богослужінні однакову роль чи служіння. Аж ніяк. Загальне священство, з одного боку, проживають особисто. Молитва й спілкування з Богом — особисте, індивідуальне благословення. Взірець священства й пов'язаного з ним служіння жертвоприношення походить зі Старого Завіту, де священник провадив богослужіння й звершував жертвоприношення. **Тому природно, говорячи про загальне священство, думати й про зібрання віруючих, які разом входять до небесної святині як ті, хто поклоняється.** І разом при Господній трап

езі, духовному жертовнику, приносять духовні жертви хвали. Чи можуть або чи сміють там бути відмінності між статями? **Боже Слово в новому завіті не робить цих відмінностей. Тоді й ми не повинні їх робити.**

Тільки чоловіки були священниками в старому завіті. Але не кожен чоловік міг бути священником чи левитом. Треба було народитися левитом, а священник мусив походити з Ааронового роду. І до того ж бути ритуально чистим і не мати тілесних вад.

До речі, праця священника, як і праця різника, була кривавою й виснажливою. Розбирання туш тварин у спеці Близького Сходу було працею до сьомого поту, яку краще виконували чоловіки, бо вони в середньому просто сильніші за жінок. Такої богослужбової священницької праці сьогодні вже немає.

Слід також зважити на те, що поява особливого (чоловічого) левитського священства сама є ознакою невдачі Ізраїлю, бо воно виникає лише після того, як народ через золоте теля був зведений до ідолопоклонства (Вихід 32), проти якого повстали лише левити (вірші 26-29). **Перший Божий намір щодо Свого народу полягав у тому, щоб усі вони були «царством священників» (Вихід 19:6), — це бачення тепер здійснюється в Христі й через Христа (Об'явлення 1:6; Євреїв 13:15). Божої мети досягнуто: жінки й чоловіки тепер — священники Бога.**

Наше життя — не лише чоловіків, а чоловіків і жінок — має бути живою жертвою для Бога: усе життя є священницьким служінням (Римлян 12:1-2).

11 Чи можуть сестри бути старійшинами?

Якщо немає загальної заповіді мовчання й загальної заборони навчати для сестер, то чи можуть вони бути жінками-старійшинами?

Деякі церкви мають офіційних старійшин (пресвітерів), і кожен член церкви знає, хто з них такий. Є церкви, які говорять лише про служіння старійшин, що в принципі не має різниці, коли йдеться про те, у чому полягає їхня діяльність: навчати, захищати отару й провадити її, опікуватися, наглядати, звершувати душпастирську опіку.

Кожен — дитя свого часу, хіба що жив би цілком ізольовано. Часи змінюються, іноді на краще. Що я хочу цим сказати? Що листи Нового Завіту було написано в час, коли патріархат був основним устроєм суспільства. Жінку вважали менш здібною й менш вартісною, ніж чоловіка, і тому її не було в публічному житті. Жінки не мали права голосу. Саме ця дискримінація — у малому чи у великому масштабі — і настала через гріхопадіння.

Ми бачили, **що Ісус і Павло не пристосувалися до духу часу, а дали жінкам гідність, яку вони мають як носії Божого образу.** Проте апостоли та їхні співробітники, наскільки нам відомо, мабуть, призначали лише старійшин-чоловіків. Це цілком зрозуміло. **Вони мусили починати з того, що було, — з того, де жили люди у своїй культурі, а не з того, де їх хотілося б бачити.** Але це не означає, що так завжди мусить чи повинно залишатися. Фіва з Коринта (Римлян 16:1) — лише один виняток, можливий уже за часів Павла. Провід сам собою не є чоловічою справою. Є навіть масштабні дослідження, які показують, що жінки — кращі керівники. Цього я оцінити не можу, але це принципово ясно показує, що в жінок немає жодних розумових чи інтелектуальних обмежень.

Але що каже Новий Завіт? Є важлива вказівка щодо цього питання в 1 Тимофія 3:1, яку майже не помічають:

> *Вірне це слово: коли* хтось *прагне служіння єпископа (наглядача), той бажає доброго діла.*

Цей вірш іде безпосередньо після уривка, у якому йшлося про хибне навчання й панування жінки. **Цей вірш не починає нового уривка, а є завершенням 2:8-15.** Поділу на уривки, нумерації віршів і заголовків у первісних писаннях не було. *Вірш 1 розділу 3 стосується жінки або жінок у 2:11-15.* Тут якраз не сказано: коли чоловік прагне такого служіння. Так само це може означати: коли жінка чи жінки прагнуть такого служіння. **Слово «хтось» нейтральне — ні чоловіче, ні жіноче.**

Павло хотів, щоб жінки, перш ніж навчати інших, спершу самі навчилися. І щоб, навіть навчившись, не захоплювали владно вчительської компетенції. Тоді вони могли вступити в це служіння єпископа (наглядача) чи старійшини або бути до нього покликаними. Маючи потрібну зрілість і компетенцію, вони мали доступ до цього служіння (не лише тоді, коли не було чоловіків). Павло відчиняє тут двері для жінок, і він давно вже знав таких жінок як своїх співробітниць.

Далі йдуть необхідні кваліфікації. З них видно, що, звісно, й чоловіки мають звершувати це служіння. Чоловіки мають мати лише одну дружину. Для жінок, які хотіли бути старійшинами, діяло те саме**. Займенники від початку переліку нейтральні. «Чоловік однієї дружини» був тоді зворотом, що означав подружню вірність, також моногамію, а не вимогу, щоб старійшинами могли бути лише чоловіки.**

У той час чоловіки як *pater familias* стояли на чолі дому. Бути в цьому добрим — це одна з кваліфікацій, яка так само могла стосуватися й жінок (1 Тимофія 5:14 — керувати домом). Павло у своїх листах вимагає всіх цих рис і від жінок. Ні ці кваліфікації, ні саме служіння єпископа не є суто чоловічою справою.

І жінки можуть прагнути цього доброго діла!

Про служіння диякона дискусій менше: вірш 11 показує, що й жінки мають бути дияконами — жінками-дияконами.

Відсторонювати жінок від керівництва церквою — означає шкодити самим собі (Ефесян 5:29). На жаль, відсторонення сестер від керівних кіл і «братських годин» (зібрань лише для братів) призвело ще й до того, що в провід церков часто потрапляли мало кваліфіковані або й зовсім нек

валіфіковані чоловіки. Шкоду, що від цього виникла, тут описувати не треба.

Святий Дух дає чоловікам і жінкам дар проводу й керування (1 Коринтян 12:28; Римлян 12:8). Почнімо шукати таких жінок, підтримувати їх і запрошувати до таких служінь. Першим простим кроком було б проводити зустрічі проводу разом із дружинами чоловіків-провідників.

Якщо Петро й Павло вважають, що керівництво церквою зарезервоване лише за чоловіками, то чому їхнє навчання про дари проводу звернене і до чоловіків, і до жінок, а це обмеження ясно не висловлене? Навчання про духовні дари показує, що щодо керівництва церквою в новому завіті немає різниці між чоловіками й жінками.

Цьому не суперечить і те, що Ісус обрав дванадцятьох апостолів апостолами-засновниками Свого нового руху. Так, усі вони були юдеями, вільними й чоловіками. **Але Він призначив їх у перехідний час, до встановлення нового завіту. За аналогією з дванадцятьма патріархами вони як послідовники Ісуса символізували відновлення Божого народу.**

Безсумнівно, що після П'ятидесятниці, в епоху Духа, наступні провідники церкви могли бути неюдеями чи рабами. Те, що Дванадцятеро були юдеями й вільними, не є аргументом проти таких провідників. Так само й чоловіча стать дванадцятьох апостолів не є аргументом проти того, що пізніші провідники могли бути жінками.

Якби для апостолів було важливо, щоб жінкам не було місця в служінні проводу, вони б це сказали. Але ніде немає навіть натяку на відсторонення жінок.

Наостанок — про заперечення, що все це, мовляв, «зрівнялівка» і скасування закладених у творінні відмінностей між чоловіком і жінкою. Я рішуче з цим не згоден, бо поруч з Адамом поставлено не другого Адама, а Єву. Вона має те, чого не має він. Разом вони комплементарно доповнюють одне одного, без ієрархічної чи пов'язаної зі становищем підпорядкованості чи зверхності.

Відмінності між чоловіком і жінкою незаперечні й очевидні. Слово «егалітарний», тобто рівність чоловіка й жінки, мало допомагає в цій дискус

її. Тут ідеться не про те, що становить суть буття чоловіком на відміну від буття жінкою, і навпаки, а про те, щоб виключити небіблійну різницю в рангах, через яку обмежують чи навіть унеможливлюють діяльність жінки в церкві. **Обмежувати діяльність жінок — зрештою означає опиратися Святому Духові.**

12 Покриття голови — і сьогодні?

Так зване *покриття голови* трапляється в Новому Завіті лише в *1 Коринтян 11:2-16*. Очевидно, це була суперечлива тема в Коринті. І тут ми не знаємо тла в адресатів листа. Коринтяни, мабуть, розуміли кожне речення, яке пише про це Павло. Моя спроба пояснення — одна з багатьох. Для нас це залишається складним текстом. Щоб це збагнути, прошу вас, дорога сестро, якщо ви покриваєте голову, з'ясуйте для себе причину цього з цього уривка. **Чому, де і коли ви покриваєте голову (якщо це вас стосується)?**

Тут ідеться про те, щоб застосувати цей текст Павла, написаний не нам, а для нас, і відповісти на питання: чи він обов'язковий сьогодні, а якщо так, то як?

Цей уривок часто пояснюють так: чоловік (зокрема в шлюбі) — голова жінки й має провідну роль, закладену в творінні. Жінка (зокрема дружина) виражає це привселюдно під час молитви й пророкування тим, що має щось на голові, покриття голови (сьогодні: хустку, капелюх, покривало тощо). Який саме предмет одягу мається на увазі для покриття, залишається відкритим. Імовірно, довгий кінець верхнього одягу за потреби накидали на голову.

Перше питання — де вимагається покриття: на богослужінні чи поза ним? Ідеться про те, **де** сестри моляться й пророкують. У попередньому розділі (розділ 8) я сказав, що це має стосуватися богослужіння, тобто місця, де чоловіки й жінки разом моляться й пророкують.

Зазвичай вважають, що Павло спонукає жінок покриватися, бо вони чи деякі з них цього вже не хотіли. Можливо. Я б, з огляду на вірш 10, бачив це радше навпаки: **були чоловіки, які вимагали, щоб жінки знімали покриття з голови.** Чи то як нову християнську свободу, чи з аморальних мотивів — щоб бачити жінок церкви та їхнє волосся так, як інакше було неможливо або майже неможливо. **Тому Павло підбадьорює жінок і визнає за всіма жінками право (вірш 10) покривати голову.** Проте відповідати на питання, хто ж чого вимагав, не обов'язково.

При цьому треба знати, яку роль покриття голови відігравало в грецькому Коринті й у Римській імперії того часу. *Заміжні жінки на людях завжди покривали голову, не лише на богослужінні.* Це належало до їхньої гідності як заміжньої жінки, недоступної для інших чоловіків. На відміну від повій, а також рабинь, які голови не покривали. Останнім це було заборонено. Покриття — імовірно, накидка на кшталт покривала — було, з одного боку, захистом, а з іншого — знаком вірності чоловікові. Через це покриття виражалася суспільна гідність. **Питання покори щодо покриття голови не було актуальним. Жінки в цій античній культурі й так були підпорядковані. Покриття голови було знаком не покори, а приналежності — а саме до свого чоловіка. Покора — не тема цього тексту з Послання до коринтян.** Що в Коринті й тоді майже скрізь було добрим суспільним звичаєм, те й сьогодні є таким в ісламських країнах, але вже не в нас на Заході. *Символи, як-от покриття голови, мають сенс лише там, де суспільство та його культура знають, що вони означають.*

Павло у вірші 10 робить ясну заяву, щоб урегулювати тему покриття голови, — **зверніть увагу: в оригінальному тексті немає нічого про те, щоб мати на голові знак авторитету чи влади** (тобто покриття голови). Правильно перекладено це звучить так:

> **Тому жінка повинна мати владу над своєю головою ради ангелів.**

Цей вірш показує, що, можливо, висувалася вимога, ніби покриття голови вже не потрібне, бо Павло тепер каже: *Жінка може сама вирішувати, чи покривати їй голову. І це стосується всіх жінок церкви. Також тих незаміжніх, вільновідпущених, рабинь і повій, які прийшли до віри. Павло дає кожній жінці гідність покривати голову в церкві, тобто на богослужінні. Та, кого визнано гідною одного дня судити ангелів (1 Коринтян 6:3), безперечно, може сама вирішити цю справу.*

Цим Павло відповідає й на питання, яке ставимо ми в XXI столітті, читаючи цей текст: кожна жінка сама вирішує, чи доречно їй покривати голову. Не її чоловік і не чоловіки з проводу церкви. Сьогодні покриття голови на богослужінні викликає в сторонніх радше збентеження. Це було

б якраз протилежне тому, що воно означало в Коринті. Покриття голови сьогодні в найпрямішому сенсі слова випало зі свого часу.

На відміну від культурних і часових пристосувань, позачасовим у цьому тексті залишається таке:

- **«Голова» означає не «очільник», «провідник» чи «авторитет над», а походження й джерело.**
- Христос як голова — почесне джерело чоловіка (як його Творець); чоловік (Адам) як голова — почесне джерело жінки (Єви); а Бог як голова — почесне джерело Христа (у Його втіленні).
- **Чоловіки й жінки моляться й говорять пророчо на богослужінні.**
- Кожен шанує свою почесну голову як джерело й початок свого існування, особливо в культурі честі й сорому. *Ганьба й безчестя пов'язані не з Богом, а з культурою.*
- **Відмінність між чоловіком і жінкою має залишатися впізнаваною.**
- *Чоловік і жінка залежать одне від одного,* вони доповнюють одне одного без ієрархії чи різниці у вартості й ранзі.
- **Божа слава й честь — на першому місці. Ніщо на богослужінні не повинно відвертати уваги від Бога.**
- Павло зводить цю тему статей до одного речення, яке влучно виражає рівність статусу, що діє й у зібраній церкві, на богослужінні:
- *Бо як жінка від чоловіка, так і чоловік через жінку; а все від Бога.* [1 Коринтян 11:12]

Цей складний уривок, звісно, містить набагато більше, ніж лише цей один вірш 10 (чи 12), що стоїть якраз посередині уривка.

Тому далі, як і щодо 1 Тимофія 2, іде мій пояснювальний *переказ усього уривка*, як я коротко пояснив би його:

Для мене важливо, щоб ви, коринтяни, усвідомили, що початок, тобто голова кожного чоловіка, — це Христос, Месія. Через Нього було створ

ено Адама, а з ним — усіх чоловіків. І як чоловіки ви належите Йому.

Голова жінки — чоловік. З його боку було сформовано Єву, щоб вона стала з ним єдністю. Він — голова, вона — тіло. Чоловік — її початок, і вона теж належить йому — як дружина, на поміч і доповнення.

Ці стосунки ми бачимо й у Христа. Його голова — Бог. Він породив Його, коли Той став людиною, — Свого Сина, рівного Йому.

Коли чоловік у Коринті на зібранні вголос молиться чи говорить пророчо, а голова в нього покрита, то це безчесно. Він віддає честь собі, а не Христові, своїй голові. Бо ідолопоклонники покривають голову, коли приносять жертви ідолам. З непокритою головою чоловік виявляє смирення й віддає честь невидимому Христові.

У жінок навпаки. Жінки, які на зібранні моляться й говорять пророчо, не покриваючи голови, соромлять свою голову. Вони безчестять себе й свого чоловіка, тобто свою голову. Бо розпущеним волоссям вони привертають увагу до себе, а не до Бога й Христа.

Якщо хтось вимагає, щоб жінки не покривалися, той не додумує до кінця. Бо ви ж знаєте, що непокрита жінка в Коринті вважається за стрижену й схожа на жінку, яка займається проституцією чи шукає статевих пригод. Якщо вона на людях не закривається й не покривається, то, логічно, їй слід би й волосся обрізати чи зовсім поголитися.

Я знаю, ви ж не цього хочете домогтися своєю вимогою! Але в суспільстві, у якому ви живете, це був би наслідок! Тому не ризикуйте стати каменем спотикання для людей, які приходять до вас і бачать, що загальноприйнятий звичай покриватися на людях у вас відкидають.

Чоловіки не повинні покриватися на богослужінні, у Божій присутності. Бо чоловік — образ Божий і відблиск Його слави. Жінка теж — образ Божий, але вона, крім того, ще й відблиск слави чоловіка. Її краса — це краса її чоловіка, з якого її створено і з яким вона одне.

Як вона могла стати його славою? Звісно, не тому, що його створено з неї, а тому, що її сформовано з нього, з його боку. І вона слава чоловіка не тому, що його створено заради неї, а навпаки. Її створено заради нього, бо він був сам і потребував помочі.

Через те, що жінка має таку цінність і є таким великим благословенням для чоловіка, саме тому вона має сама вирішувати й розпоряджатися своєю головою — чи її покривати. Ніхто не сміє їй цього наказувати. Ні її чоловік, ні провідники церкви не сміють наказувати їй не носити (чи носити) покриття голови. Одного дня вона навіть судитиме ангелів — то, мабуть, зможе й матиме право вирішити й цю справу.

Але жінка у своїй самостійності й свободі вибору має пам'ятати, що вона не незалежна від свого чоловіка. Вона не існує без чоловіка, і чоловік не існує без жінки. Божим задумом завжди була спільність і єдність чоловіка й жінки. У єдності голови й тіла вони діють разом, у згоді, коряючись одне одному, доповнюючи одне одного.

Що означає, що один не існує без іншого? Пригадайте ще раз створення першої пари людей. Жінка на початку вийшла з чоловіка. З його боку. До нього її привели, щоб вона знову була з ним одним тілом. Але думайте далі: відтоді кожен чоловік виходить із жінки. Без чоловіка не було б жінки, а без жінки не було б чоловіка. Обоє рівні за гідністю, рівноцінні й рівні за становищем, досконале доповнення у своїй різності. Усе це було Божим задумом. Він — голова, з якої це вийшло.

З огляду на це питаю вас: чи пристойно, коли жінка молиться Богові привселюдно, але не закривши і не покривши голови? Ні, погодитеся ви, це не так — з огляду на звичаї в Коринті й у Римській імперії. Є-бо звичаї й обичаї, що для людей — мов закони природи. Якщо чоловік усупереч загальному звичаю носить довге волосся, то це вважають ганьбою. І тут у жінок якраз навпаки. Довге волосся жінок — їхня слава, їхня природна прикраса, яку так і сприймають. Довге волосся дане їй як прикрашальне покривало чи накидка, щоб бути славою чоловіка.

Цю прикрасу, яка здається чоловікам такою жаданою, вона має покривати на зібранні. Це не те місце, щоб привертати увагу цією славою, так само як чоловік має виявляти своє смирення непокритою головою. Бо йдеться про честь і славу Бога й Христа.

Якщо хтось у Коринті хоче про це сперечатися й ставить під сумнів цей звичай покривати голову, то хай усвідомить, що такого ніде немає. Так, як ви хочете наказати жінкам не покривати голови. Жодна церква такого

не практикує, тому тримайтеся того, що зазвичай чинне щодо покриття голови, що є пристойним і ні в кого не викликає згіршення.

13 Чоловік як голова — однобічна покора?

Не менше семи разів Павло й Петро звертаються до дружин, що вони мають коритися своїм чоловікам, навіть тоді, коли ті не віруючі й поводяться без любові. Того часу було цілком нормальним і нічим новим, що жінки мусили так поводитися. Чоловік був господарем дому. Він правив, і йому були підпорядковані всі: дружина (дружини), діти, раби й інші мешканці дому. Великий філософ Аристотель саме так упорядкував дім в античності — згори донизу, з чіткою ієрархією. Так жили, і так це давало імперії та античному суспільству стабільність і порядок. Відхилень від цього не терпіли. *Це не був біблійний ідеал, бо такий устрій не описує чоловіка й жінку як рівних партнерів без ієрархії. Але так склалося, як було передбачено після гріхопадіння (Буття 3:16).* Саме на цю соціальну структуру натрапляє Євангеліє в усій Римській імперії.

Чому так наголошено на покорі і чи вона й сьогодні діє так само? Багато жінок переживали свою роль як ледве стерпну й безвихідну. Вони пристосовувалися, наскільки було можливо. Здебільшого вони були набагато молодші за свого чоловіка, були його власністю, не мали голосу, майже не мали свобод і не мали прав. Шлюбів з любові не було! Покора була більше тягарем і примусом, ніж радістю. *Тепер, як ті, хто визнає Ісуса, вони ввійшли в живі стосунки з Ісусом Христом. З Ним вони тепер живуть і тепер можуть навчитися коритися своїм чоловікам від серця, як Господеві.* Свобода, яку принесло їм Євангеліє, і гідність, яку воно повернуло їм як жінкам, не повинні були стати приводом повставати проти своїх чоловіків. Апостоли дуже дбають про те, щоб через таку поведінку Євангеліє в тодішньому суспільстві не набуло поганої слави.

Чоловіки як господарі дому постають у цьому античному світі як голова жінки. Як уже сказано, це не біблійний ідеал, а життєва реальність, якої далі не оцінюють. Але її визначають по-новому. *Бо ніде в Новому Завіті чоловікам не наказано добре правити чи мудро панувати. Бути головою — за взірцем Господа Ісуса Христа — означає тепер щось нове (Ефесян 5:21-33):* Голова, тобто чоловік, має любити свою дружину, як самого себе, любити аж до самопожертви. Він має дбати про неї й плекати її.

Коли ці слова зачитували домашній церкві, що зібралася, то кожен мешканець античного дому чув пряме звертання до себе. Уже це було незвично. Але не тільки це, бо те, чого Павло вимагав від чоловіків, було революційним. Така поведінка подружжя одне до одного, до дітей і рабів перетворювала патріархальний устрій дому на своєрідний патріархат любові. І так устрій стосунків чоловіка й жінки почав наближатися до того, чого Бог хотів на початку. Не атакуючи при цьому тодішніх суспільних структур. Це максимально зашкодило б Євангелію. Ці тверді структури занепалого світу любов Христа підточує, розм'якшує й змінює.

Те саме стосувалося навернених рабів. Вони мали коритися своїм панам. Сьогодні нікому не спало б на думку виправдовувати цими словами апостолів рабство. А втім, і це християни робили аж до XIX століття. В античності рабство було твердою й життєво важливою складовою суспільства. Нам сьогодні цього вже не уявити. Рабство ніколи не було Божою волею — воно зневажає людину. Проте наверненого раба тепер закликано служити від серця, так ніби він служить Господеві. Так само й панів закликано ставитися до своїх рабів доброзичливо, тим паче що багато з них тепер були їхніми братами. У Христі тепер уже не було ні вільних, ні рабів.

Те, що апостоли зверталися до устрою античного дому в такому складі (чоловік, дружина, діти, раби), ясно показує, що ці настанови написано не нам, а для нас. Різниця в тому, що наш соціальний устрій сьогодні вже не знає рабства, як і античного дому з його *pater familias*, тобто пануючим батьком родини. Чоловік і жінка за законом рівноправні. І за це ми можемо тільки дякувати. Сьогодні є багато спільних помешкань, багато домогосподарств одинаків і будинків для літніх людей, яких тоді не було, — а тому немає й відповідних настанов апостолів.

Павло ясно показує, що правителем дому є не *pater familias*, а Христос — Господь над усіма. Усі передусім відповідальні перед цим небесним Господом.

Що ж нам тепер робити з цими настановами?

Поширений погляд — що покора жінки закорінена в порядку творіння. Але єдиний добрий порядок — той, що був до гріхопадіння. Без ієрархії,

без того, щоб чоловік був головою, і без однобічної покори жінки. Лише після гріхопадіння виник безлад, у якому чоловік безпідставно й без мандата панує над жінкою. Я не кажу, що це завжди й принципово було погано, але ніхто не хотів би повернення цього, так само як і рабства. Тож ці біблійні слова ми справді мусимо розуміти й на їхньому історичному тлі.

Це не означає — як можна швидко зробити висновок, — що Боже Слово більше не сприймають серйозно. Навпаки, якщо ці настанови про покору й любов так проживають, то це відповідає божественному ідеалу. Але є кращий шлях, який пропонують самі Павло й Петро. Павло говорить про *взаємну покору* (Ефесян 5:21) і потім наводить подружні стосунки як приклад, де це втілюється. **Справді, й дружина має любити свого чоловіка, хоча в Новому Завіті цього вимагається лише один раз. І так само чоловік має коритися своїй дружині. Так каже Петро словами «так само й ви, чоловіки», коли в 3:7 посилається на 3:1, де закликає жінок до покори. Далі він каже, що всі ми маємо міцно зодягнутися в смирення одне щодо одного (1 Петра 5:5).**

Шлюб сьогодні неможливо проживати так, як в античності. Дехто намагається робити це в пом'якшеній формі. **Але коли покору обґрунтовують хибно зрозумілим порядком творіння, це не біблійно — навіть тоді, коли це добре працює.** Християнська покора (тобто покора між одновірцями, зокрема між віруючими чоловіками й дружинами) не рабська й не принизлива. Це смиренна, лояльна й любляча пошана, співпраця й підтримка. Як смирення й лагідність, покора має бути звичайною рисою християнського характеру. І в ідеалі вона має бути взаємною.

Щодо самого себе я мав враження — і помічав це й в інших чоловіків, — що ми приймаємо такі заклики як однобічну покору без жодних емоцій. Адже стосуються вони жінок, а не чоловіків. Ми розуміємо їх так, як нас навчили і як ми самі соціалізовані в наших церквах, а почасти й у суспільстві. На жаль, це показує схильність наших сердець.

Чому ми не насторожуємося, коли на перший погляд обмежують жінок, щоб запитати, як треба розуміти відповідні біблійні місця? Ми легше миримося з тим, що поставили б під сумнів, якби це стосувалося нас. Дозвольмо змінити наші серця й ходімо до школи Ісуса й Павла.

14 Нема чоловічої статі, ані жіночої

Галатів 3:28 часто наводять, коли йдеться про ролі статей:

> [Галатів 3:26-28, переклад з німецької Біблії Elberfelder] *бо ви всі сини Божі через віру в Христа Ісуса. Бо ви всі, що в Христа охрестилися, у Христа зодягнулися.*
>
> *Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловіка й жінки (ні чоловічої статі, ані жіночої); бо ви всі один у Христі Ісусі.*

Часто чую, що Павло тут говорить про спасіння, яке відкрите для всіх перелічених тут національних і релігійних груп, а насамкінець і для обох статей, без різниці. Мовляв, ідеться про буття у Христі, а не про наше реальне життя в занепалому творінні. Там ці відмінності нібито ще існують.

Але про що Павло говорить на самому початку листа? Петро і юдеї відокремлювалися від тих, хто з народів (поган), щоб лежати при окремих столах. Це й була проблема, на яку відповідає Галатів 3:28. Тобто цілком практична проблема церкви, яку цей вірш хоче розв'язати.

Правда, ми залишаємося тими, ким ми є, але для всіх додається щось більше, ніж те, чим ми є за расою, класом чи статтю: синівство. Павло говорить про античний статус синівства. Він охоплює привілеї й гідність, права й спадщину. На доньок це не поширювалося. *Боже синівство він визнає за віруючими — і чоловіками, і жінками!*

В юдаїзмі спасіння — і те, що під ним розуміли в старому завіті, — уже було доступне названим тут групам. Грека приймали як прозеліта, за умови обрізання. Вільні й раби, як і чоловіки й жінки, були в народі Ізраїлю. *Павло не сказав би нічого особливо нового. Це пояснення з погляду спасіння хоч і не хибне, але це ще не все.*

Ідеться про більше — про образ людини. По суті, цей вірш 28 каже, що всі люди — Божий образ, усі мають однакову гідність і як грішники мають ту саму проблему: вони потребують Христа й отримують Христа. Ці три пари можна було б продовжити: старі й молоді, бідні й багаті,

сильні й слабкі, діти й батьки, люди з інвалідністю й без неї, ритуально чисті й нечисті. Для галатів зрозуміло, що на першому місці стоїть те, що тепер юдеї й народи в родині Месії всі рівні й усі одне. Усі — сини Божі. У церкві ми зустрічаємо кожного як сина Божого. Усі інші відмінності, що ще існують, відходять на задній план і більше не визначають того, як ми діємо й говоримо одне з одним.

Павло називає ці три групи, бо в невідкупленому світі вони перебувають у напрузі одна з одною. *У церкві ці відмінності не повинні бути приводом для конфліктів.* Юдеї вважали себе вибраним Божим народом, на народи дивилися зверхньо. Без обрізання ті не могли належати до Божого народу. Раби були власністю, яку визискували. Вони нічого не важили, не мали голосу й прав. Жінки того часу теж були власністю й вартували менше, ніж чоловік. Вони теж не мали голосу й мали мало прав. *У Христі ми тепер зустрічаємо одне одного так, як Бог завжди хотів. Усі через хрещення й віру стають тими, хто визнає Христа. Усім соціальним, етнічним та ієрархічним відмінностям у Христі покладено край.* У церкві є тільки брати й сестри. Там ці відмінності перед Божими очима більше не повинні відігравати жодної ролі. *Якщо жінки й чоловіки мають однакову гідність, то обоє можуть звершувати всі служіння, які є в церкві. Це логічний висновок, хоча в цьому вірші йдеться не про служіння.*

Павло підхоплює тут вислів «чоловіче й жіноче» з Буття 1:27. Він не обстоює якогось безстатевого існування. У 1 Посланні до коринтян 11 він наполягає, щоб жінки, коли моляться чи говорять пророчо на богослужінні, видимо поставали як жінки і щоб чоловіків бачили як чоловіків; Павло міг знати про різні аспекти поганських культур і культових практик, у яких стать навмисно приховували чи навіть стирали, але тут ідеться не про це.

Порядок творіння й порядок спасіння не можуть суперечити одне одному. Порядок спасіння відновлює первісний, бажаний Богом порядок творіння. У ньому чоловік і жінка рівні за статусом. Євангеліє має цілющу дію. Насамперед у церкві, тобто серед віруючих людей. Це позитивні й докорінні зміни. Це сила на спасіння, яка може зруйнувати тисячолітні грішні структури й змінити та врятувати цілі культури й народи. Зрештою, скасування рабства, наша демократія, наші права й свободи та рівноправність статей теж почасти завдячують цьому слову Павла. Вони

впродовж довгого часу розгортали свою дію в суспільстві. *У церкві не слід відставати від цього щодо ролей чоловіків і жінок.*

Хоча цей вірш не говорить про ці ролі, не можна сказати, що немає жодного зв'язку. *Цей вірш — основа, на якій сестри вільні без різниці чи однобічної покори звершувати кожне служіння, до якого вони обдаровані чи здатні.* Для цього потрібні не квоти, а смиренне й мудре ставлення одне до одного.

Галатів 3:28 треба вирізьбити в серцях. Бог не дивиться на людину з упередженнями — тож і ми не повинні (Римлян 2:11; Якова 2:1).

15 Наше визнання провини

«Мужні брати» — що це таке? У 1 Коринтян 16:13 Павло закликає сестер і братів бути по-чоловічому мужніми й сильними. Це протиставлення не жіночності, а боязкій поведінці. Мужність я хотів би тут витлумачити так: ми, чоловіки, маємо бути мужніми, наважившись висловити давно назріле визнання провини перед нашими сестрами в Христі й підкріпити його відповідними ділами. *Ми, чоловіки, привласнили собі право тлумачення, а з ним і право діяти, яким ми відсторонили жінок від служінь у церкві.*

Ми думали, що служимо Богові, а насправді спричиняли протилежне!

Боже, Ягве Елогім, Творче чоловіка й жінки, прости нам, що ми думали, вимагали й діяли так, ніби сестри не рівні нам за статусом, а нижчі за рангом. Не відповідник, а на щабель нижче від нас.

Господи Ісусе, прости нам, що ми думали, ніби жінки мусять мовчати й триматися осторонь публічного життя.

Прости нам, що ми думали, ніби Ти не хочеш, щоб вони привселюдно звіщали Тебе і Твою істину.

Дорогі сестри, простіть нам цю хибну поставу, яку ми вважали божественною й біблійною! Простіть нам, що ми в деяких ситуаціях безпідставно викликали у вас докори сумління.

Простіть нам, що ми обговорювали й вирішували важливі справи й питання без вас. Ми не питали вашої поради!

Ми, чоловіки, не впоралися. Ми часто, самі того не помічаючи, були егоїстичними, владними всезнайками. Сліпими щодо самих себе. Сліпими щодо вас, жінок, і ваших покликань та обдарувань.

Простіть нам, де ми були боягузами, висували вас наперед і покладалися на вас там, де мали б самі по-чоловічому стояти й іти попереду і де ви слушно цього від нас чекали.

Простіть нам нашу байдужість до того, що вам було тяжко і чого ви ніколи не розуміли. Ми ніколи не питали вас, як вам із цим. Простіть нам, що ми не питали вас, що ви відчуваєте щодо цих дискримінаційних поглядів і вчень.

Нам шкода. Ми помилялися.

Будьте вільні! Служіть Господеві з радістю!

Ми підтримуватимемо вас — так, як ви завжди підтримували нас, попри все, що ми зробили.

16 Наостанок

Багато християн, *для* яких Біблія — *єдине* мірило, давно вже розв'язали «жіноче питання» й відкрили сестрам дорогу. У моєму житті це пізнання, на жаль, прийшло дуже пізно. Тож і ця книжка, власне, випала зі свого часу, бо давно вже слід було ясно усвідомити, що ми не можемо обійтися без служіння сестер у *всіх* ділянках церковного життя. Ми, чоловіки, шкодимо *лише* самим собі, коли тримаємося ієрархічного погляду на чоловіка й жінку. Але змінити переконання ніколи не пізно.

Питання, які розглянуто в цій книжці, в багатьох місцях давно вже з'ясовано, і я приходжу запізніло, як той, хто відстав. Битва давно відгриміла. Інші билися на цьому фронті впродовж останніх 30 років. Я дуже багато взяв з їхніх богословських праць.

На церкву насуваються набагато глибші теми. Теми, що вкрай заплутують питання статі, сьогодні на порядку денному й масовано вносяться у свідомість суспільства, як-от транссексуальність. На це ми, християни, мусимо мати відповіді в нашому суспільстві. Ми, християни, мусимо високо тримати те, що Божий задум про дві статі геніальний і його треба захищати. Але якщо ми й досі сперечаємося, чи можна жінкам говорити й навчати в церкві, то остаточно втрачаємо будь-яку актуальність, і щодо справді актуальних тем нас теж більше не сприйматимуть серйозно й не слухатимуть.

Одна з цих актуальних тем — трансгуманізм, який визначає *людину* зовсім інакше, ніж Біблія, — і тут ідеться про набагато більше, ніж питання статі. Тут на наших очах вимальовується ще одне будівництво Вавилонської вежі, що вписується в картину останніх часів, як її змальовує нам Біблія.

«Будьмо християнами, які показують цьому світові *люблячу* спільність чоловіка й жінки в шлюбі, родині й церкві. Будьмо носіями надії в розгубленому й дезорієнтованому суспільстві, яке шукає чесних, справжніх рольових взірців. Будьмо взірцями, що вирізняються повагою й шануванням до іншої статі. Тоді — і тільки тоді — сучасні *люди* взагалі ще помічатимуть нас і сприйматимуть серйозно.»

Ґабріеле Зінґер (Gabriele Singer)

Як чоловік і жінка

Любити, провадити, навчати

Краще разом!

Краще спільно!

Краще пліч-о-пліч!

«Я бачу в Божому Слові, що Ісус, зачатий жінкою без участі чоловіка, не змушував жінок мовчати, а навпаки — закликав їх говорити. Що Він схвалював, коли жінка сиділа біля ніг Равві й навчалася, як Павло сидів біля ніг Гамалиїла. І що Він дозволив жінці звершити над Ним важливе священницьке служіння і прийняв від неї помазання на Свій похорон. Жінки були останніми біля хреста й першими біля гробу. 5 із 7 «слів на хресті» засвідчили й передали лише жінки (крім римських воїнів), і найважливіші віхи історії спасіння засвідчили виключно жінки. Ісус після Свого воскресіння навмисно зустрівся з жінками й доручив їм сказати Його братам, що Він воскрес. Що ще Він міг зробити, щоб раз і назавжди ясно показати, що повна рівність жінки у відкупленій Божій церкві — первісний і незмінний задум?» Крістіан Безе (Christian Beese)

Як невиліковна хвороба, як прадавній, міцно й глибоко вкорінений бур'ян, що всюди розростається, образ жінки в християнських чоловіків

від самого початку є відлунням їхнього оточення, а на жаль, і їхнього серця. Свідомо й несвідомо, у грубий, у помірний, навіть у люблячий спосіб його проживають, і все ж немає іншого виходу, ніж навернення до біблійної, а отже, Божої істини, яка єдина робить вільними.

Hans-Jörg Ronsdorf

«Нелегкий це шлях — перейти від патріархального до прихильного до жінок способу мислення. Для цього потрібно заново уявити все, що ми, як нам здавалося, розуміли про наш світ і те, як він улаштований, про нашу віру й наші стосунки з Богом, одне з одним і з нашим космосом. Це така сама складна зміна, як для наших предків — перейти від геоцентричного до геліоцентричного розуміння всесвіту. Перших учених, які припустили, що Земля обертається навколо Сонця, а не навпаки, відлучали від Церкви, бо вважали, що це загрожує Божій владі. Подібно до цього дуже важко звільнитися від патріархального світогляду, у якому як нормальне сприймається, що жінками керують і домінують над ними чоловіки і що системи та інституції організовують і очолюють чоловіки. Рівноправно-егалітарний світогляд — це світогляд, який бачить жінок і чоловіків у взаємних стосунках, у яких вони діляться владою, розпізнають, підтримують і вивільняють дари одне одного. І зустрічаються одне з одним з однаковою повагою й однаковою гідністю.» Барбара Рейд (Barbara Reid)

«Хто охоплений духом Євангелія, той погодиться, що патріархальне розуміння ролей, яке тримає жінок під опікою й паралізує їх для Царства Божого, — не лише несправедливе, а й завдало Божій церкві невимовної шкоди. Хоча це ніколи й не відбувалося з низьких мотивів, у дусі боротьби за владу чи навіть навмисного приниження, а досить часто через трагічне непорозуміння щодо Святого Письма, тепер настав час мужньо поставити під сумнів принизливі традиції й відвернутися від них, щоб і жінки могли поставити свої ноги «на просторому місці» й нарешті з вдячністю пізнати повне відкуплення, здобуте Ісусом Христом.» Гартмут Крюґер (Hartmut Krüger)

Ігнорування культурного тла біблійних текстів не веде до того, що люди тримаються дослівного змісту текстів; натомість біблійний текст часто, якщо не здебільшого, стає екраном, на який проєктують власні культ

урні переконання своєї сучасності. Те, що багатьом євангельським християнам (євангелікалам) проповідували як вічну біблійну істину, насправді є продуктом XIX і XX століть. Отже, обстоювати рівноправність жінок у церковному служінні — не означає йти за сучасним, актуальним духом часу фемінізму, бо там уже давно йдеться про набагато далекосяжніші вимоги. Там ідеться про обмін ролями, якими вони були аж до XX століття, або про скасування статі взагалі. Як навчитися в спірних питаннях бодай серйозно обговорювати різні позиції, якщо людина десятиліттями привчалася й боролася за те, щоб насаджувати догматичні віросповідання чи переконання?

Торстен Діц (Thorsten Dietz)

17 Інші книжки автора

Und die Toten leben doch (І все ж мертві живі), Bielefeld, 1992

Seitenwechsel – Von Adam zu Christus (Перехід на інший бік — від Адама до Христа), Bielefeld, 2011

Entrückung, Himmel, Ewigkeit – Ein neuer Blick auf alte Themen (Захоплення, небо, вічність — новий погляд на старі теми), Nürnberg, 2015

Gottes Lamm, Golgota und die Ewigkeit (Агнець Божий, Голгофа і вічність), Wuppertal, 2015

Fantastische Himmelwelt, Lehre und Leben der Himmelwelt im Epheserbrief (*Дивовижний небесний світ — учення й життя небесного світу в Посланні до ефесян*), Nürnberg, 2016

Gott spricht, Eine erklärende Übertragung der allgemeinen Briefe und der Offenbarung (Бог говорить — пояснювальний переказ соборних послань і Об'явлення), Sulzberg, 2017

Epheser, nacherzählt, erklärt für heute (Послання до ефесян — переказано, пояснено, *для сьогодення*), Sulzberg, 2018

Gods good Gospel, Gottes gutes Evangelium (*Добре Євангеліє Бога*), Sulzberg, 2019

Markus, nacherzählt, erklärt für heute (Євангеліє від Марка — переказано, пояснено, *для сьогодення*), Sulzberg, 2019

Galater, nacherzählt, erklärt für heute (Послання до галатів — переказано, пояснено, *для сьогодення*), Sulzberg, 2020

Die Briefe des Johannes, nacherzählt, erklärt für heute (Послання Івана — переказано, пояснено, *для сьогодення*), Sulzberg, 2020

Frauen, vergebt uns! – Die Rolle von Frau und Mann (Жінки, простіть нам! — про роль жінки й чоловіка), Sulzberg, 2020

Ein König voller Pracht – Die gute Botschaft von Jesus, dem Messias (Цар, сповнений величі — добра звістка про Ісуса, Месію), Augsburg, 2022